



HELSINGIN YLIOPISTO

Yhteisvanhemmuutta vai huoltoriitaa?

Lastensuojelun perhehoidossa sijaisvanhempien ja biologisten vanhempien välinen yhteistyö ja yhteisvanhemmuussuhteet

Sosiaalitieteiden maisteriohjelma, sosiaalityö
Maisterintutkielma

Laatija:
Arttu Ahlberg

Ohjaajat:
Professori Timo Harrikari
Yliopistonlehtori Johanna Moilanen

12.12.2025
Helsinki

Tiedekunta: Valtiotieteellinen tiedekunta

Koulutusohjelma: Sosiaalitieteiden maisteriohjelma

Opintosuunta: Sosiaalityö

Tekijä: Arttu Ahlberg

Työn nimi: Yhteisvanhemmuutta vai huoltoriitaa: Lastensuojelun perhehoidossa sijaisvanhempien ja biologisten vanhempien välinen yhteistyö ja yhteisvanhemmuussuhteet

Työn laji: Maisterintutkielma

Kuukausi ja vuosi: Joulukuu 2025

Sivumäärä: 72

Avainsanat: Lastensuojelu, sijaishuolto, perhehoito, yhteisvanhemmuus, biologiset vanhemmat, sijaisvanhemmat, suhdeperustainen sosiaalityö

Ohjaaja tai ohjaajat: Timo Harrikari & Johanna Moilanen

Säilytyspaikka: Helsingin yliopiston kirjasto

Muita tietoja:

Tiivistelmä:

Tässä maisterintutkielmassa tarkastelen sijoitetun lapsen biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välisiä yhteisvanhemmuussuhteita lastensuojelun perhehoidossa. Lastensuojelun sijaishuolto ja perhehoito ovat olleet ja ovat edelleen esillä yhteiskunnallisessa keskustelussa, mutta tästä huolimatta tutkimusta perhehoidosta on vain vähän. Tällä tutkielmalla pyrin tuottamaan tietoa perhehoidosta ja tuomaan uutta näkökulmaa perhehoidon tutkimuskeskusteluun tarkastelemalla perhehoidossa biologisten- ja sijaisvanhempien välille syntyviä yhteisvanhemmuussuhteita kolmijakoisen kategorisoinnin avulla. Lisäksi pyrin tutkielmallani tukemaan Lapsen ympärillä – yhteisvanhemmuussuhteet lastensuojelun perhehoidossa - tutkimushanketta eli LYYPE-tutkimushanketta.

Tutkimusmenetelmänä käytän tässä tutkielmassa kartoittavaa kirjallisuuskatsausta (scoping review). Tutkimuskysymykseni ovat: 1) Millaisia yhteisvanhemmuussuhteita lastensuojelun perhehoitoon sijoitetun lapsen biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välillä on? 2) Mitkä tekijät edistävät toimivien yhteisvanhemmuussuhteiden muodostumista? Mitkä tekijät puolestaan estävät edellä mainittujen suhteiden muodostumista? Katsaukseen valikoitui lopulta 14 tieteellistä vertaisarvioitua artikkelia, jotka analysoin kaksiosaisesti. Analysoin aluksi artikkeleita sisällönanalyysin keinoin aineistolähtöisesti, minkä jälkeen analysoin artikkeleita teoriaohjaavasti nojaten kolmijakoiseen kategorisointiin yhteisvanhemmuudesta.

Kirjallisuuskatsauksen aineistolähtöisesti analysoidut tulokset osoittavat, että lastensuojelun perhehoidossa biologisten- ja sijaisvanhempien väliset yhteisvanhemmuussuhteet näyttäytyvät joissain tilanteissa tavoiteltavina, merkityksellisinä ja lapsen hyvinvointia edistävinä. Toisissa tilanteissa yhteisvanhemmuussuhteet näyttäytyvät kuitenkin roolittuneina, epäsymmetrisinä ja ei-tavoiteltavina. Teoriaohjaavasti analysoidut tulokset puolestaan osoittavat, että kolmijakoista kategorisointia yhteisvanhemmuudesta on mahdollista soveltaa perhehoidossa. Perhehoidossa muodostuvista yhteisvanhemmuussuhteista on mahdollista tunnistaa konfliktoituneita, rinnakkaisia ja yhteistyökykyisiä yhteisvanhemmuussuhteita.

Johtopäätöksinä voidaan todeta, että yhteisvanhemmuussuhteilla on lastensuojelun perhehoidossa monenlaisia merkityksiä ja suhteet voivat olla monenlaisia. Lisäksi johtopäätöksenä voidaan todeta, että tutkimuksessa sosiaalityön rooli on jäänyt hyvin pieneksi, eivätkä kirjallisuuskatsaukseen valikoituneet artikkelit korosta sosiaalityön merkitystä suhteiden muodostamiseksi ja ylläpitämiseksi.

Sisällysluettelo

1	Johdanto	7
2	Lastensuojelu, perhehoito lastensuojelun sijaishuoltona, yhteisvanhemmuus ja suhdeperustainen sosiaalityö	10
2.1	Lastensuojelu ja lastensuojelun sijaishuolto	10
2.2	Perhehoito lastensuojelun sijaishuollon kontekstina	12
2.3	Perhehoito kansainvälisesti	15
2.4	Kotimainen ja kansainvälinen perhehoidon tutkimus	19
2.5	Yhteisvanhemmuus	19
2.6	Suhdeperustainen sosiaalityö	22
3	Tutkimusasetelma ja tutkielman toteutus	24
3.1	Tutkielman tavoite ja tutkimustehtävät	24
3.2	Kartoittava kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä	25
3.3	Aineiston hankinta ja seulontaprosessi	27
3.4	Teoriaohjaava sisällönanalyysi analyysimenetelmänä	31
3.5	Tutkimusetiikka	33
4	Tulokset	35
4.1	Yhteisvanhemmuussuhteet biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välillä lastensuojelun perhehoidossa	35
4.1.1	Konfliktoitunut yhteisvanhemmuussuhde	40
4.1.2	Rinnakkainen yhteisvanhemmuussuhde	42
4.1.3	Yhteistyökykyinen yhteisvanhemmuussuhde	43
4.2	Yhteisvanhemmuussuhteen muodostumista edistävät tekijät	45
4.3	Yhteisvanhemmuussuhteen muodostumista estävät tekijät	50
5	Johtopäätökset ja pohdinta	54
5.1	Tutkimustulosten tarkastelu	54
5.2	Johtopäätökset ja pohdinta tutkielman tuloksista	58

5.3	Mahdolliset jatkotutkimusaiheet	59
	Lähteet	61
	Liitteet	70

1 Johdanto

Lastensuojelu on henkilökohtaisesti kiinnostanut minua sosiaalityön osa-alueena jo ennen yliopisto-opintojen aloittamista. Ennen opintojani kiinnitin huomiota esimerkiksi siihen, että lastensuojelua käsitellään mediassa hyvin monenlaisista näkökulmista ja monella eri tapaa. Huomasin, että lastensuojelusta puhutaan usein hyvin erilaisilla äänensävyillä – toiset kokevat lastensuojelun pelottavaksi ja epämääräiseksi instituutioksi siinä, missä toiset kokevat sen pelastaneen heidät. Kiinnostukseni myötä ja saatuani sosiaalityöntekijän sijaispätevyyden, päätin hakeutua lastensuojelun avohuoltoon töihin nähdäkseni, millainen instituutio lastensuojelu aidosti on. Opintojeni edetessä ja työkokemukseni karttuessa kiinnostukseni lastensuojelua kohtaan on vain syventynyt, sillä olen päässyt oppimaan uutta ja haastanut samalla aikaisempia käsityksiäni lastensuojelusta. Työkokemukseni myötä olen myös kiinnostunut erityisesti lastensuojelun tutkimuksesta ja lastensuojelusta tuotetusta tieteellisestä tiedosta.

Tässä maisterintutkielmassa tarkoitukseni on syventyä lastensuojelun sijaishuoltoon ja sijaishuollossa erityisesti perhehoidon kontekstiin. Lyhyesti määriteltynä perhehoidolla viitataan lastensuojelussa hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämiseen perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona (Perhehoitolaki 263/2015 3 §). Perhehoidon kontekstissa minua kiinnostaa sijoitetun lapsen biologisten vanhempien ja perhehoidon kautta lapsen elämään mukaan tulleiden sijaisvanhempien välinen yhteistyö ja yhteisvanhemmuus. Minulla ei ole suoraa omaa kokemusta pitkäaikaisesta perhehoidosta, sillä työskentelen tällä hetkellä lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijänä. Tästä huolimatta esimerkiksi kiireellisten sijoitusten kautta olen päässyt tutustumaan myös sijaishuoltoon ja perhehoitoon sen kontekstina. Tällöin olen huomannut, että edellä mainittu yhteistyö ja yhteisvanhemmuus voivat toteutua hyvin vaihtelevin tuloksin, minkä vuoksi haluan tutkia aihetta tarkemmin.

Lastensuojelu ja erityisesti lastensuojelun sijaishuolto on myös ajankohtainen aihe, sillä vuonna 2023 Suomessa oli 11300 huostaanotettua lasta. Määrä on suunnilleen sama kuin edellisinä vuosina. Uusia huostaanottoja tehtiin kuitenkin noin kaksi prosenttia enemmän (1785 kappaletta) kuin edellisinä vuosina. (THL, 2024 b.) Vuonna

2022 suomalaisista sijoitetuista lapsista 42 prosenttia oli sijoitettuna perhehoitoon (LYYPE-hankkeen julkaisematon tutkimussuunnitelma; Forsell & Kuoppala, 2023). Edellä mainitussa prosenttimäärässä on kuitenkin mukana sekä kiireellisesti sijoitetut että huostaanotetut lapset. Toisaalta vuonna 2024 huostaanotetuista lapsista noin 53 prosenttia oli sijoitettuna perhehoitoon (Perhehoitoliitto, 2025b). Toisin sanoen lastensuojelun perhehoito koskettaa huomattavaa määrää lapsia Suomessa. Tästä huolimatta perhehoidosta ei ole kuitenkaan kovin paljoa suomalaista tutkimusta. Tämän vuoksi perhehoitoa on tarve tarkastella myös tutkitun tiedon näkökulmasta.

Lisäksi aiheen ajankohtaisuutta ja tutkimuksen tarpeellisuutta perustelevat lastensuojelun sijaishuollon alati kasvavat kustannukset, josta myös esimerkiksi Helsingin Sanomat ovat uutisoineet. Artikkelissa 05.01.2025 Helsingin Sanomat toi esille, että hyvinvointialueet käyttivät vuonna 2023 lastensuojelun sijaishuoltoon peräti 1,1 miljardia euroa. Samana päivänä Helsingin Sanomissa julkaistiin myös toinen artikkeli, jossa tuodaan esille sijaishuollon markkinoistuminen viime vuosien aikana (Vasantola, S. (2025); Sutinen, T. (2025)). Aihe on ollut ja on edelleen esillä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja politiikassa. Sijaishuollon kustannukset koskettavat erityisesti perhehoitoa, sillä perhehoito on laitoshoidon nähden edullisempaa sekä myös ensisijaista (Lastensuojelulaki 417/2007, 50 §). Täten on myös yhteiskunnallisesti merkittävää tuottaa tieteellistä tietoa perhehoidosta.

Tutkielmani etenee seuraavasti: Esittelen luvussa 2 lastensuojelua yleisesti, lastensuojelun sijaishuoltoa ja erityisesti perhehoitoa. Tämän jälkeen esittelen esimerkinomaisesti kolmen maan lastensuojelujärjestelmiä, minkä jälkeen siirryn perhehoidon kotimaiseen ja kansainväliseen tutkimukseen. Luvun lopussa määrittelen yhteisvanhemmuuden käsitettä ja suhdeperustaista sosiaalityötä.

Luvussa 3 esittelen tutkielman tutkimusasetelman, tutkimusmenetelmän ja aineiston hankintaprosessin. Esittelen myös teoriaohjaavan sisällönanalyysin tutkielman aineiston analyysimenetelmänä. Esittelen myös tutkielman kannalta olennaiset eettiset seikat ja näkökulmat.

Luvussa 4 käyn läpi tutkielman tulokset, minkä jälkeen luvussa 5 tarkastelen tutkimustuloksia ja esittelen johtopäätökset tutkielman tuloksista. Päätän tutkielman esittelemällä mahdollisia jatkotutkimusaiheita tutkimustulosten pohjalta.

2 Lastensuojelu, perhehoito lastensuojelun sijaishuoltona, yhteisvanhemmuus ja suhdeperustainen sosiaalityö

2.1 Lastensuojelu ja lastensuojelun sijaishuolto

Mitä käsitteellä *lastensuojelu* tarkoitetaan suomalaisessa kontekstissa? Suomessa lastensuojelun määritelmä on laaja, sillä lastensuojelulla tarkoitetaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen liittyviä toimia sekä lastensuojelutarpeen ennaltaehkäiseviä toimia (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2023b). Lastensuojelun tavoitteena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, kehitykseen ja erityiseen suojeluun (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2025). Lastensuojelun keskeisiin periaatteisiin kuuluvat muun muassa vanhempien tukeminen, ennaltaehkäisy, lapsen etu, hienovaraisuus ja avohuollon tukitoimien ensisijaisuus. Lisäksi lastensuojelulain (LsL, 417/2007) 4 §:ssä on määritelty seitsemän tekijää, joihin on kiinnitettävä huomiota lapsen etua arvioitaessa. (Lastensuojelulaki 417/2007.) Tiivistetysti lastensuojelu on siis viranomaistoimintaa, joka tähtää lasten oikeuksien turvaamiseen.

Suomessa lastensuojelua on sekä lapsikohtainen että perhekohtainen lastensuojelu. Lastensuojelu voidaan jakaa ennaltaehkäisevään lastensuojelutyöhön, avohuoltoon, sijaishuoltoon ja jälkihuoltoon. Ennaltaehkäisevä lastensuojelu viittaa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana. Avohuolto viittaa tilanteeseen, jossa lastensuojelun tarve on todettu ja lapselle tai perheelle järjestetään avohuollon tukitoimia. Avohuollon tukitoimien tarkoituksena on edistää ja tukea lapsen myönteistä kehitystä sekä tukea vanhempien kasvatuskykyä ja kasvatusmahdollisuuksia. Sijaishuolto tarkoittaa huostaanotetun, kiireellisesti sijoitetun tai väliaikais määräyksen nojalla sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella. Jälkihuolto tarkoittaa lapselle tuen järjestämistä sijaishuollon päättymisen jälkeen. (LsL 3 §; LsL 3 a §; LsL, 34 §; LsL 49 §; LsL 75 §.)

Suomalaista lastensuojelujärjestelmää voidaan kuvata palveluorientoituneeksi lastensuojelujärjestelmäksi, jolla on lisäksi fokus lasten oikeuksissa. Suomalainen lastensuojelujärjestelmä on monilta osin samankaltainen kuin muiden pohjoismaiden lastensuojelujärjestelmät, kuten esimerkiksi universaalien hyvinvointipalveluiden ja tukitoimien näkökulmista. Lisäksi voidaan todeta, että Suomessa suurin osa

lastensuojelupalveluista ovat vapaaehtoisia avohuollon palveluita. (Pösö & Huhtanen, 2016.)

Tässä tutkielmassa olen kuitenkin kiinnostunut erityisesti sijaishuollosta, joka on edellä mainitusti yksi osa lastensuojelujärjestelmää Suomessa. Sijaishuollolla viitataan sijoitetun lapsen hoidon ja huolenpidon järjestämiseen kodin ulkopuolella. Sijaishuolto voidaan järjestää *perhehoitona*, laitoshoitona tai muulla lapsen tarpeita edellyttävällä tavalla. Sijaishuollon aikana hyvinvointialueella on oikeus päättää lapsen olinpaikasta, hoidosta, kasvatuksesta, valvonnasta ja muusta huolenpidosta sekä näiden toteuttamiseksi tarpeellisesta terveydenhuollosta ja opetuksesta (LsL 45 §).

Sijaishuollossa on myös mahdollista tehdä lastensuojelulain (417/2007) luvun 11 mukaisia rajoituspäätöksiä, mutta näistä rajoituspäätöksistä vain yhteydenpidon rajoittamista voidaan käyttää perhehoidossa (LsL 61 §). Tällaisella rajoituspäätöksellä viitataan tilanteeseen, jossa lapsen mahdollisuutta pitää yhteyttä biologisiin vanhempiinsa tai muihin hänelle läheisiin ihmisiin rajoitetaan (LsL 62 §). Muita rajoitustoimenpiteitä voidaan käyttää vain lapsen ollessa laitoshoidossa.

Lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle on lastensuojelun viimesijainen keino turvata lapsen kasvua, kehitystä, turvallisuutta ja hyvinvointia. Lastensuojelulain (417/2007) 40 §:n mukaan lapsen huostaanottoon voidaan ryhtyä vasta, kun lastensuojelun avohuollon tukitoimien arvioidaan olemaan riittämättömiä lapsen turvaamiseksi tai ne eivät ole sopivia lapsen edun mukaisen huolenpidon toteuttamiseksi. Edellä mainitun lisäksi sijaishuoltoon sijoittaminen täytyy arvioida lapsen edun mukaiseksi ratkaisuksi. Huostaanottoa ja sijaishuoltoon sijoittamista edeltäen lapsen hoito ja huolto voidaan järjestää myös kiireellisenä, mikäli lapsen arvioidaan olevan välittömässä vaarassa (LsL 38 §). Kiireellinen sijoitus on kuitenkin määräaikainen 30 vuorokauden päätös, jota voidaan jatkaa kiireellisen sijoituksen jatkopäätöksellä eli 30 vuorokaudella lisää. Huostaanotto puolestaan eroaa edellä mainitusta, sillä huostaanotto on toistaiseksi voimassa oleva päätös, kunnes kriteerit huostassapidolle lakkaavat. (LsL 38 §; LsL 38a §; LsL 47 §.)

Lisäksi on syytä tuoda sijaishuoltoon liittyen esille, että lapsi voidaan sijoittaa kodin ulkopuolelle myös avohuollon tukitoimena (LsL 37 §). Tällöin sijoitus kodin puolelle

on määräaikainen, suunnitelmallinen ja tavoitteellinen avohuollon tukitoimi, jonka vuoksi se eroaa luonteeltaan kiireellisestä sijoituksesta ja huostaanotosta. Siinä missä kiireellinen sijoitus ja huostaanotto voidaan toteuttaa tahdonvastaisina toimenpiteinä, avohuollon tukitoimet ja vastaavasti lastensuojelulain 37 §:n mukainen avohuollon sijoitus perustuvat vapaaehtoisuuteen. Edellä mainittujen seikkojen vuoksi sijoitusta avohuollon tukitoimena ei käsitetä lastensuojelun sijaishuolloksi (LsL 49 §; Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos, 2024a). Tässä tutkielmassa olen kiinnostunut erityisesti kiireellisesti sijoitettujen ja huostaanotettujen lasten ja nuorten tilanteista.

2.2 Perhehoito lastensuojelun sijaishuollon kontekstina

Edeltävässä aluvussa olen kuvannut pääpiirteittäin suomalaisen lastensuojelun sijaishuoltoa kokonaisuutena ja siihen keskeisesti liittyviä seikkoja ja lainsäädäntöä. Siirryn seuraavaksi määrittelemään tarkemmin perhehoitoa lastensuojelun sijaishuollon kontekstina ja järjestämistapana, sillä tämän tutkielman intressinä on erityisesti lastensuojelun perhehoito.

Perhehoitoon sovelletaan lastensuojelulain (417/2007) lisäksi perhehoitolakia (263/2015). Perhehoitolain (263/2015) 3 §:n mukaan perhehoidolla viitataan hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämiseen perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona ja sosiaali- ja terveysministeriön mukaan perhehoitoa käytetään tavallisimmin lastensuojelun sijaishuoltopaikkana. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos (2024a) määrittelee perhehoitoa myös niin, että sen tarkoituksena on taata lapselle mahdollisuus kodinomaiseen hoitoon, läheisiin ihmissuhteisiin sekä edistää hänen perusturvallisuuttaan ja sosiaalista kehitystään. Lisäksi lastensuojelun sijaishuoltona perhehoito on aina ensisijainen laitoshuoltoon nähden. Laitoshuolto järjestään vain sellaisissa tilanteissa, kun perhehoidon arvioidaan olevan riittämätöntä lapsen edun mukaisen sijaishuollon järjestämiseksi (LsL 50 §; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2024a).

Suomessa perhehoitoa voidaan järjestää kahdella tavalla; *perhekodissa* ja *ammattillisessa perhekodissa*. Perhekodilla viitataan perheeseen, jossa sijaisvanhemmilla ei ole välttämätöntä olla hoito- ja kasvatustehtävään liittyvää koulutusta. Ammatillisella perhekodilla viitataan perhehoidon muotoon, joka asettuu

perhekodin ja laitoshoidon väliin. Ammatillisen perhekodin sijaisvanhemmilta edellytetään, että vähintään toisella heistä tulee olla hoito- ja kasvatustehtävään liittyvä koulutus sekä riittävä kokemus hoito- ja kasvatustehtävistä. Käytännön eron perhekodin ja ammatillisen perhekodin välille luo se, että ammatilliseen perhekotiin voidaan sijoittaa erityistä hoitoa tarvitsevia lapsia. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2023a.)

Selkeyden vuoksi nostan myös esille, että tässä tutkielmassa viitataan biologisilla vanhemmilla yksinkertaisesti lapsen syntymävanhempiin ja sijaisvanhemmilla lapsen perhehoitajiin perhehoidossa. Ajattelen, että perhehoidon kontekstiin liittyen on myös syytä nostaa esille muutamia seikkoja päätäntävaltaan lapsen asioista, sijaisvanhempiin, biologisiin vanhempiin ja lapsen asioista vastaavaan sosiaalityöntekijään liittyen, joita määrittelen seuraavaksi.

Tavallisessa tilanteessa lapsen asuessa kotona lapsen biologiset vanhemmat huolehtivat lapsesta. Lapsen huoltoa on määritelty laissa lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983), jonka 1. §:n mukaan lapsen huollon tarkoituksena on turvata lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi lapsen yksilöllisten tarpeiden ja toivomusten mukaisesti. Lisäksi lain 2. §:n mukaan lapsella on tapaamisoikeus suhteessa vanhempiin, jonka tarkoituksena on turvata lapselle oikeus luoda ja säilyttää myönteinen ja läheinen suhde vanhempaansa, jonka luona lapsi ei asu. Myös Yhdistyneiden kansakuntien lasten oikeuksien sopimuksen mukaan "[l]apsella on oikeus elää vanhempiensa kanssa, jos he pystyvät huolehtimaan lapsesta. Lapsella on oikeus pitää yhteyttä vanhempiinsa, jos lapsi ei asu vanhempiensa kanssa. Yhteyden pitäminen vanhempiin voidaan estää, jos yhteydenpito vahingoittaa lasta" (Lapsen oikeudet, ei pvm.). Lapsella on siis vahva oikeus säilyttää suhteensa vanhempiinsa sekä kansallisen että kansainvälisen lainsäädännön näkökulmista.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (2024a) mukaan, perhehoidolla voidaan edistää lapsen myönteisten, läheisten ja pysyvien ihmissuhteiden kehitystä ja jatkumista. Toisin sanoen perhehoidon lähtökohtana on tukea lapsen suhdetta hänen biologisiin vanhempiinsa. Lapsen ja biologisten vanhempien välistä suhdetta voidaan rajoittaa lastensuojelulain (417/2007) 62 §:n mukaisesti yhteydenpidon rajoittamispäätöksellä, mikäli lastensuojelu arvioi rajoittamisen tarpeelliseksi.

Kuten edellisessä alaluvussa toin esille, lapsen huostaanoton myötä päätäntävalta tietyistä lapsen asioista, kuten olinpaikasta, hoidosta ja kasvatuksesta, siirtyy biologisilta vanhemmilta hyvinvointialueelle. Käytännössä lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä päättää lasta koskevista asioista. Tästä huolimatta lapsen biologisilla vanhemmilla säilyy huoltajuus myös huostaanoton jälkeen. Tämä tarkoittaa sitä, että biologiset vanhemmat voivat siis käyttää lapsen puhevaltaa esimerkiksi kaikissa lapsen omaisuutta ja taloudellisia asioita koskevilla asioissa. Hyvinvointialue ei saa myöskään muuttaa esimerkiksi lapsen nimeä, uskontoa tai kansalaisuutta. Oikeus näihin säilyy edelleen biologisilla vanhemmilla huostaanoton tapahduttua olettaen, että he ovat lapsen huoltajia. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2025b.)

Edellä mainitun myötä sijaisvanhemmat vastaavat lapsen jokapäiväisestä hoivasta ja huolenpidosta. Sijaisvanhemmat eivät voi päättää lapsen asioista, sillä oikeus tähän on tietyissä asioissa vain lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä ja tietyissä asioissa lapsen biologisilla vanhemmilla. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän on kuitenkin pyrittävä ensisijaisesti tekemään yhteistyötä lapsen biologisten vanhempien kanssa, jolloin lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä sovittaa käytännössä yhteen biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien näkemykset lasta koskevista asioista parhaiten lapsen etua toteuttavalla tavalla. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2025b). Ristiriitatilanteissa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä arvioi, mikä ratkaisu toteuttaa parhaalla mahdollisella tavalla sijaishuollon tarkoitusta ja lapsen etua.

On syytä pitää mielessä, että edellä esille tuotu perhehoidon määritelmä pätee tarkasti vain suomalaisessa lastensuojelujärjestelmässä. Perhehoitoa järjestetään myös muissa maissa, mutta sitä koskeva lainsäädäntö, käytännöt ja menettelytavat vaihtelevat. Käsitteiden määritelmät saattavat myös erota eri lastensuojelujärjestelmien mukaan. Esimerkiksi sanalla *family foster care* voidaan viitata tilanteisiin, joissa lapsi on sijoitettu oman sukulaisensa luokse. Tällöin Suomessa käytetään käsitteitä läheisverkostosijoitus, läheisverkostoratkaisu tai läheissijoitus, eikä sanaa perhehoito. Täten perhehoidolle ei ole yksiselitteistä määritelmää, eivätkä eri kielillä käytetyt käsitteet välttämättä vastaa toisiaan.

2.3 Perhehoito kansainvälisesti

Tämä tutkielma sisältää myös kansainvälistä kirjallisuutta ja tutkimusta, jonka vuoksi esittelen tässä aluvuossa Ruotsin, Norjan ja Englannin lastensuojelujärjestelmiä perhehoidon näkökulmasta. Muiden järjestelmien esittelyn myötä perhehoidon käsitettä on mahdollista tarkastella ja ymmärtää laajasti, eikä vain suomalaiseseen kontekstiin rajoittuneena.

Perhehoitojärjestelmiä tarkastellessa kansainvälisesti on syytä ottaa huomioon, että perhehoitojärjestelmien lisäksi myös laajemmin lastensuojelujärjestelmät eroavat huomattavasti toisistaan. Kirjoitushetkellä uusien, eri lastensuojelujärjestelmiä tarkasteleva artikkeli, on Jill Berrickin ja kumppaneiden artikkeli vuodelta 2023. Artikkelissa Berrick ja kumppanit (2023) tarkastelee 50 maan lastensuojelujärjestelmiä ja vertailee niitä toisiinsa. Artikkelissa järjestelmät jaotellaan viiteen kategoriaan; 1) lapsia hyväksikäyttöiltä suojaaviin järjestelmiin, 2) lapsia deprivatiolta suojaaviin järjestelmiin, 3) lapsia kaltoinkohtelulta suojaaviin järjestelmiin, 4) lapsien hyvinvointia suojaaviin järjestelmiin ja 5) lapsien oikeuksia suojaaviin järjestelmiin. Berrickin ja kumppaneiden (2023) mukaan fundamentaalinen ero jaoteltujen järjestelmien välillä on se, miten valtio suhtautuu tai orientoituu lapsien ja lapsiperheiden palveluihin. Esimerkiksi Pohjoismaiden lastensuojelujärjestelmät voidaan luokitella lapsien oikeuksia suojaaviksi järjestelmiksi (Berrick ym., 2023).

Berrickin ja kumppaneiden (2023) luokittelun lisäksi lastensuojelujärjestelmiä on myös luokiteltu toisella tavalla karkeasti kahteen luokkaan; palveluorientoituneisiin ja riskiorientoituneisiin järjestelmiin. Palveluorientoituneissa järjestelmissä pyritään ennaltaehkäisyyn, varhaiseen puuttumiseen ja palveluiden tarjoamiseen, kun perheen tilanne ei ole vielä kovin vakava. Riskiorientoituneissa järjestelmissä kynnys perheen tilanteeseen puuttumiseen on korkea ja järjestelmät keskittyvät puuttumaan vain silloin, kun lapsen terveys ja turvallisuus vaarantuvat vakavasti. (Burns ym., 2016.)

Toisin sanoen lastensuojelujärjestelmät suhtautuvat lapseen, nuoriin, perheisiin ja heidän haasteisiinsa hyvin eri tavoin, jonka vuoksi työskentely voi olla eri maissa hyvin erilaista. Erot lastensuojelujärjestelmien välillä luovat eroja myös

perhehoitojärjestelmien välille. Tämän vuoksi erilaiset perhehoitojärjestelmät eivät ole suoraan verrannollisia toisiinsa. Tästä huolimatta erilaisten perhehoitojärjestelmien hahmottamisen kautta perhehoitoa on mahdollista ymmärtää laajempaa kokonaisuutena.

Seuraavaksi esittelen lyhyesti järjestyksessä Ruotsin, Norjan ja Englannin perhehoitojärjestelmiä. Esittelen perhehoitojärjestelmiä esimerkinomaisesti, joten määritelmät eivät ole tyhjentäviä. Tarkoitukseni on luoda kuva siitä, miten edellä mainitun kolmen maan perhehoitojärjestelmät olennaisesti eroavat toisistaan tai vastaavasti muistuttavat toisiaan. Tämän kautta tarkoitukseni on havainnollistaa sitä, miten monenlaisia perhehoitojärjestelmät ovat. Tässä aluvuossa käyttämäni käsitteet ovat vapaita käännöksiä alkuperäisistä käsitteistä.

Svenssonin ja Höjerin (2016) mukaan *ruotsalaista lastensuojelujärjestelmää* voidaan kuvata perhepalveluorientoituneeksi. Ruotsin lainsäädännön mukaan lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle on aina viimesijainen vaihtoehto ja väliaikainen ratkaisu. Toisin sanoen tavoitteena on aina perheen jälleenyhdistäminen lapsen kotiuttaminen siinä vaiheessa, kun se on mahdollista ja turvallista. Tämän tavoitteen myötä ruotsalaisen lastensuojelun oletusarvoinen periaate on, että lapsen ja biologisten vanhempien välinen kontakti säilyy myös sijoituksen aikana. Lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle voi tapahtua Ruotsissa hyväksynnällä tai vastentahtoisesti tuomioistuimen kautta. Suomalaisesta järjestelmästä eroten ruotsalainen järjestelmä mahdollistaa lapselle sijaishuollon siihen asti, kunnes lapsi täyttää 18 vuotta. Ruotsalainen järjestelmä mahdollistaa myös huoltajuuden siirtämisen biologisilta vanhemmilta sijaisvanhemmille tilanteessa, jossa sijaishuolto on kestänyt vähintään kolme vuotta. (Em.)

Ruotsissa perhehoito on yleisin tapa järjestää lapsen sijaishuolto (Svensson & Höjer, 2016). Vuonna 2021 Ruotsissa kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista noin 74 prosenttia asui perhehoidossa (Herczog ym., 2021). Ruotsissa perhehoito voidaan järjestää neljällä tavalla; lapsi voidaan sijoittaa päivystykselliseen kotiin (jourhem), perhekotiin (familjehem), hoitokotiin (hem för vård eller boende) tai tuettuun asumisyksikköön (stödboende). Sijaiskodin tehtävä Ruotsissa on varmistaa lapselle turvallinen paikka, hyvä kasvatusta ja vastata lapsen päivittäisestä hoidosta.

(Socialstyrelsen, ei pvm.) Ruotsin sosiaalihuollon (Socialstyrelsen) sivuilla määritellään myös muita sijaishoidon tehtäviä, jotka vastaavat pitkälti myös suomalaisen vastaanottoperheen tehtäviä, kuten huolehtia lapsen koulunkäynnistä, tukea lapsen yhteyttä vanhempiinsa ja ystäviinsä sekä huolehtia lapsen terveydenhuoltoon liittyvistä seikoista. Tämän määritelmän perusteella ruotsalainen sijaishoito vastaa jokseenkin suomalaista vastaanottoperhettä.

Norjalaista lastensuojelujärjestelmää voidaan luonnehtia palveluorientoituneeksi, perhepalveluorientoituneeksi ja lapsikeskeiseksi. Norjassa lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle on viimesijainen keino turvata lasta ja sijoittaminen voi tapahtua neljällä tavalla. Ensiksi vanhemmat voivat antaa lapsensa hoitoon tuttavilleen, mutta yli kahden kuukauden hoitajaksoa varten tarvitaan hyväksyntä lastensuojelulta. Toiseksi sijoittaminen voi tapahtua yhteisymmärryksessä vanhempien kanssa päätöksellä. Kolmanneksi lapsi voidaan sijoittaa kiireellisesti, kun lapsi on vaarassa. Viimeisenä keinona lastensuojelu voi hakea paikallishallinnolta (”county board”) lapsen huostaanottoa. Norjassa sijaisvanhempien on myös mahdollista tietyissä tilanteissa adoptoida heille sijoitettu lapsi. (Skivenes & Søvig, 2016.)

Renee Thørnbladin ja Jeanette Skoglundin kirjoittavat artikkelissaan (2025), että Norjassa perhehoito on suomalaisen käytännön kaltaisesti ensisijaista laitoshoidon nähdessä. Tämän lisäksi Norjassa on käytössä samanlainen velvoite läheisverkostokartoituksesta kuin Suomessakin. Toisin sanoen lastensuojelun viranomaisten on kartoitettava lapsen mahdollisuus asua sukulaisen, kuten isovanhemman, enon tai tädin luona ennen lapsen sijoittamista kodin ulkopuolelle. Yhtäläisyyden suomalaiseen perhehoitojärjestelmään luo myös se, että myös Norjan perhehoitojärjestelmän kehitys on edennyt ammattimaisempaan ja säädellympään suuntaan viimeisen 25 vuoden aikana. (Thørnblad ja Skoglund, 2025.)

Norjassa vuonna 2023 kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista 73 prosenttia asui sijaisperheessä ja näistä lapsista 35 prosenttia asui sijaisperheessä läheisverkostoratkaisuna. Eron suomalaiseen järjestelmään luo se, että Norjassa sijaisperheitä, sisältäen myös läheisverkostoratkaisut, säädellään kaikkia samalla tavalla. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että lastensuojeluviranomaiset valvovat läheisverkostoja sekä kotikäyntien kautta että kirjausten kautta. (Thørnblad ja

Skoglund, 2025.) Läheisverkoston sijaisvanhempien tulee siis kirjata ja raportoida toimintaansa lastensuojelun viranomaisille toisin kuin Suomessa.

Englantilaista lastensuojelujärjestelmää voidaan kuvailla enemmän suojeluorientoituneeksi, sillä kynnys perheen tilanteeseen puuttumiselle on korkea. Englantilainen lastensuojelujärjestelmä mahdollistaa avohuollon tukitoimia, mutta tukitoimet ovat usein lyhytkestoisia ja vanhempien oletetaan voimaantuvan nopeasti tukitoimien avulla. (Broadhurst, 2016.)

Englannissa lapsi voidaan sijoittaa joko lyhytaikaisesti tai pitkäkestoisesti sijaishuoltoon, läheisverkostoon tai adoptiovanhemmille. Englannissa lapsi voidaan sijoittaa joko yhteisymmärryksessä biologisten vanhempien kanssa tai vastentahtoisesti. Lisäksi lapsi voidaan sijoittaa myös kiireellisesti kodin ulkopuolelle. Myös vastentahtoinen adoptio on Englannissa mahdollinen, mikäli tuomioistuin hyväksyy adoption. (Broadhurst, 2016.)

Suurin osa (75 %) kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista asuu Englannissa sijaisperheessä. Tämä luku sisältää kuitenkin sekä läheisverkostoon sijoitetut lapset että entuudestaan tuntemattomaan sijaisperheeseen sijoitetut lapset. (Broadhurst, 2016.) Tilastoista voidaan myös huomata, että sijaisperheisiin sijoitettujen lasten määrä on vähentynyt Englannissa vuosien 2020 ja 2024 välillä. Toisaalta samalla ajalla läheisverkostoratkaisujen määrä on noussut hieman. (Gov.uk, 2024.)

Yhteenvetona voidaan todeta, että perhehoitojärjestelmät ja tämän myötä erilaiset ratkaisut perhehoidon suhteen ovat joiltain osin samankaltaisia, mutta eroavat myös toisilta osin merkittävästi toisistaan. Jotkin järjestelmät pyrkivät sijoituksen keston lyhentämiseen ja perheen jälleenyhdistämiseen, kun taas toiset järjestelmät korostavat enemmän adoptiota ja täten sijaisvanhempien roolia lapsen tosiasiallisina vanhempina. Tämän tutkielman kannalta relevanttia on todeta, että perhehoitoa järjestetään myös muissa maissa ja lapsen asuminen ennemmin perheessä kuin laitoshoidossa on yleinen periaate myös Suomen ulkopuolella.

2.4 Kotimainen ja kansainvälinen perhehoidon tutkimus

Lastensuojelun perhehoidosta on Suomessa tieteellistä tutkimusta vain vähän. Perhehoidon sijaan laitoshoidon ja sijaishuoltoa yleisesti on tutkittu enemmän¹. Suomessa Perhehoitoliitto julkaisee aikakauslehteä *Perhehoito*, joka käsittelee lastensuojelun perhehoitoa, mutta lehden julkaisut eivät ole tieteellisiä vertaisarvioituja artikkeleita. Kansainvälistä lastensuojelun perhehoidon tieteellistä vertaisarvoitua tutkimusta on huomattavasti enemmän kuin suomalaista tutkimusta². Tarkemmat tiedot hauistani perhehoidon tutkimuksen suhteen löytyvät liitteinä 1 ja 2 tutkielman lopusta.

Tähän mennessä olen määritellyt lastensuojelua, lastensuojelun sijaishuoltoa, perhehoitoa sijaishuollon järjestämistapana, perhehoitojärjestelmiä kansainvälisesti ja perhehoidon tutkimusta. Tässä tutkielmassa olen kuitenkin erityisen kiinnostunut perhehoidossa muodostuvista yhteisvanhemmuussuhteista biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välillä. Määrittelen seuraavaksi yhteisvanhemmuussuhteen käsitettä, minkä jälkeen siirryn käsittelemään suhdeperustaista sosiaalityötä tämän tutkielman teoreettisena viitekehyksenä.

2.5 Yhteisvanhemmuus

Yhteisvanhemmuuden käsitteellä viitataan yleisesti tilanteeseen, jossa lapsen ympärillä on useita vanhemman roolissa olevia henkilöitä (Kekkonen ym., 2023). Yhteisvanhemmuus voidaan myös ymmärtää tapoina, joilla aikuiset osallistuvat lapsen elämään ja työskentelevät yhdessä luottaen yhteisiin sopimuksiin ja yhdessä jaettuun vastuuseen lapsen hyvinvoinnista (Böök & Terävä, 2022). Aikaisemmin yhteisvanhemmuus on liitetty lähinnä heteroseksuaalisiin avioliittoihin, mutta myöhemmin käsitettä on sovellettu kaikenlaisiin perherakenteisiin (McHale & Lindahl, 2011).

¹ Tein haut perhehoidosta syyskuussa 2025 Helkaan, Finnaan sekä sivustoille Tiedejatutkimus.fi ja Journal.fi. Tarkempi kuvaus tekemistäni hauista löytyy liitteenä 1 tutkielman lopusta.

² Tein haut syyskuussa 2025 ProQuestiin ja EBSCOhostiin. Tarkempi kuvaus tekemistäni hauista löytyy liitteenä 2 tutkielman lopusta.

Toisinaan yhteisvanhemmuuden käsitteen rinnalla käytetään myös *kumppanuusvanhemmuuden* käsitettä, jolla tarkoitetaan osittain samaa asiaa. Kumppanuusvanhemmuuden käsite voidaan kuitenkin liittää erityisesti sellaisiin tilanteisiin, joissa vanhemmuus on sovittua, suunniteltua ja toivottua, mutta vanhempien välillä ei ole perinteistä rakkaussuhdetta (Kumppanuusvanhemmaksi.fi; Felicitas.mehilainen.fi). Molemmat edellä mainitut käsitteet voidaan käntää englannin kielelle käsitteenä coparenting tai co-parenting. Edellä mainitun lisäksi voidaan käyttää myös *jaetun vanhemmuuden* käsitettä. Tälle käsitteelle ei ole kuitenkaan yhtä selkeää määritelmää, vaan käsitettä käytetään viittamaan yleisemmin tilanteeseen, jossa vanhemmuus jollain tavalla jakautuu esimerkiksi eron tai lapsen sijoituksen myötä. Esimerkiksi Familiar (2023) määrittelee jaettua vanhemmuutta niin, että vanhemmuus jakautuu ainakin kolmen tahon kesken; biologisten vanhempien, perhehoitajien ja sosiaalityöntekijän kesken. Selkeyden vuoksi käytän tässä tutkielmassa johdonmukaisesti vain yhteisvanhemmuuden käsitettä.

Vaikka yhteisvanhemmuus käsitteenä korostaa yhteistä kasvatusta, yhteisvanhemmuuden ei tarvitse olla tasavertaisesti jaettua. (Böök & Terävä, 2022; McHale & Lindahl, 2011.) Perhehoidossa tasavertaisesti jaetun yhteisvanhemmuuden toteuttaminen voi olla haastavaa, sillä perhehoidossa hyvinvointialue päättää lapsen hoivasta ja huolenpidosta. Tällöin käytännössä lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä päättää lasta koskevista asioista, eikä vanhemmuus jakaudu päätösten suhteen välttämättä tasaisesti. Lastensuojelulain (417/2007) 52 §:n mukaan ”[l]apsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän sekä lapsen hoidosta ja kasvatuksesta sijaishuollossa vastaavan työntekijän tulee olla yhteistyössä sijaishuoltoon sijoitetun lapsen ja hänen vanhempansa ja huoltajansa sekä sijaishuoltopaikan edustajan kanssa lapsen huollon jatkuvuuden turvaamiseksi”. Edellä mainitun yhteistyövelvoitteen kautta päätöksenteon tulisi lähtökohtaisesti olla osallistavaa ja yhteisymmärryksessä toteuttavaa. Tällöin voi syntyä tasavertaisempaa yhteisvanhemmuutta, vaikka yhteisvanhemmuus ei olisikaan täysin tasan jaettua.

Toisaalta yhteisvanhemmuuden käsite voidaan kuitenkin nähdä myös eräänlaisena kattokäsitteenä, jonka alla ovat esimerkiksi yhteistyökykyisten, rinnakkaisten ja konfliktoituneiden yhteisvanhemmuuksien käsitteet. Nämä alakäsitteet määrittelevät tarkemmin suhdetta, joka lapsesta huolehtivien aikuisten välillä muodostuu. (Böök &

Terävä, 2022.) Stokkebekk ja kumppanit (2021) on määritellyt tarkemmin jaottelua, jonka Böök ja Terävä (2022) nostavat esille. Stokkebekkin ja kumppaneiden mukaan konfliktoitunut yhteisvanhemmuus viittaa tilanteeseen, jossa vanhemmat ovat paljon tekemisissä keskenään ja konflikteja syntyy paljon. Rinnakkainen yhteisvanhemmuus viittaa päinvastoin tilanteeseen, jossa vanhemmat eivät juurikaan ole tekemisissä keskenään, eikä täten myöskään konflikteja synny. Viimeisenä yhteistyökykyinen yhteisvanhemmuussuhde viittaa tilanteeseen, jossa vanhemmat kommunikoivat paljon keskenään, tukevat toisiaan ja tekevät sekä kompromisseja että yhteisiä ratkaisuja. Edellä mainittua jaottelua on käytetty erityisesti erovanhempien välisten suhteiden tarkastelussa, mutta pyrin soveltamaan jaottelua tämän tutkielman kontekstiin.

Yhteisvanhemmuussuhteella on myös todettu olevan merkitystä perheenjäsenten hyvinvoinnin kannalta. Parhaimmillaan yhteisvanhemmuus edistää sekä lapsen että aikuisten hyvinvointia, mutta vastaavasti huonosti toimiva yhteisvanhemmuus voi hidastaa lapsen kehitystä ja aiheuttaa monenlaisia emotionaalisia huolia. (Böök & Terävä, 2022; McHale & Lindahl, 2011.)

Yhteisvanhemmuuteen liittyvä tutkimus on lisääntynyt huomattavasti viimeisen 15 vuoden aikana, vaikka Suomessa aihetta on tutkittu varsin vähän. Yhteisvanhemmuuden tutkimuksen voidaan ajatella lähteneen liikkeelle Salvador Minuchinin (1974) teoriaan perheen rakenteesta (structural family theory). Teoriassaan Minuchin painottaa perheen aikuisjohtoisuuden merkitystä ja sitä, että perheessä tulisi olla selkeä ero sukupolvien välillä, viitaten tällä aikuisiin ja lapsiin. Minuchinin mukaan perheen dynamiikka tulisi toimia niin, että lapset voivat luottaa aikuisten luomiin rakenteisiin ja sääntöihin, jotka mahdollistavat sen, ettei lasten tarvitse ottaa vastuuta perheen asioista. (McHale & Lindahl, 2011; Böök & Terävä, 2022.)

Montalto ja Linares (2011) puolestaan tuovat artikkelissaan esille, että perhehoidossa yhteisvanhemmuudessa on niin ikään kolme osapuolta, jotka ovat sijaisvanhemmat, biologiset vanhemmat ja sosiaalityöntekijä. Tämä kolmikantainen systeemi on itsessään haastava ympäristö yhteisvanhemmuuden muodostamiselle. Montalto ja Linares (2011) tuovat esille, että sijaisvanhempien ja biologisten vanhempien välinen

yhteisvanhemmuus voi jossain määrin vastata eronneiden vanhempien välistä suhdetta; sijaisvanhemmat ja biologiset vanhemmat eivät toteuta fyysisesti yhteisvanhemmuutta. Sen sijaan yhteisvanhemmuus heidän välillään toteutuu sopimusten ja keskusteluiden kautta. Montalto ja Linares (2011) korostavat, että aiheeseen liittyvää tutkimusta tarvittaisiin enemmän.

Yllä mainittua vastaavasti yhteisvanhemmuuden voidaan ajatella myös paikantuvan perhesysteemisesti orientoituneeseen tutkimusperinteeseen, jossa edellä mainittua mukailien käsitellään vanhempien tai muiden vanhempien kaltaisten aikuisten keskinäisiä yhteistyösuhteita ja tapoja toimia vanhemmuuden rooleissaan. Tällöin perheen hahmotetaan rakentuvan systeemeistä, joita ovat esimerkiksi parisuhdesysteemi tai laajemmin perheille suunnattujen palveluiden systeemi. Näin yhteisvanhemmuuden käsite kytkeytyy myös lastensuojeluun ja perhehoitoon, sillä lapsen ollessa sijoitettuna, lastensuojelun viranomaisilla on laaja valta määritellä ja muokata perheiden rakenteita ja toimintaa. (LYYPE-hankkeen julkaisematon tutkimussuunnitelma.)

2.6 Suhdeperustainen sosiaalityö

Tämän tutkielman läpileikkaavana teoreettisena viitekehityksenä on suhdeperustainen sosiaalityö. Suhdeperustainen sosiaalityö voidaan mieltää käytännöksi, jossa ihmisten väliset suhteet ovat keskeisessä asemassa sosiaalityötä tehdessä. Toisin sanoen suhdeperustaisessa sosiaalityössä korostuvat vuorovaikutus ja yhteistyö asiakkaiden kanssa. Suhdeperustaisen sosiaalityön lähestymistapaa on sovellettu tutkimuksissa pitkälti hoivaavien aikuisten ja lapsen välisen suhteen tarkasteluun. (Ruch ym., 2016.) Tässä tutkielmassa sovellan suhdeperustaista sosiaalityötä aikuisten, eli sijaisvanhempien ja biologisten vanhempien, välisten suhteiden tarkasteluun. Tarkastelen tutkielmassa erityisesti aiemmin esille tuotuja yhteisvanhemmuussuhteita, jonka vuoksi suhdeperustaisen sosiaalityön näkökulma merkityksellisistä vuorovaikutussuhteista sopii tutkielman kontekstiin hyvin.

Suhdeperustaisen näkökulman syntyminen sosiaalityöhön voidaan paikantaa 1940-luvun lastensuojeluun ja mielenterveysosiaalityöhön. Ennen tätäkin suhteiden merkitys sosiaalityölle ja sen käytännöille tiedostettiin, mutta suhteita ei nostettu

erityisen tarkastelun kohteeksi. 1940-luvulla kuitenkin huomattiin, että aikaisemmat kokemukset vaikuttavat nykyiseen tapaan suhtautua asioihin ja käyttäytyä tilanteissa. Huomattiin myös, että yksilöt voivat tiedostamattomasti käyttäytyä aikaisempien kokemusten perusteella. Lisäksi ajateltiin, että ammatillisissa suhteissa, kuten sosiaalityöntekijän ja asiakkaan välillä, voi herätä sellaisia tunteita, jotka voivat olla tiedostamattomia ja haastavasti paikannettavia. Tunnenäkökulman kautta suhdeperustainen sosiaalityö paikantuu myös psykodynaamisiin ja systeemisiin teorioihin ja ajatteluun. (Ruch, Turney & Ward, 2010; Ruch ym., 2016.)

Tänä päivänä suhdeperustainen sosiaalityö näkyy lastensuojelussa esimerkiksi niin, että suhdeperustaisesta näkökulmasta katsottuna lastensuojelun vaikuttavuus perustuu siihen, että sosiaalityöntekijä luo hyvän suhteen asiakkaaseen, hänen perheeseensä ja perheen tukiverkoston (Lonne ym., 2016). Suhdeperustainen sosiaalityö näkyy myös systeemisen työtteen kautta lastensuojelussa. Systeemisellä työotteella tai lähestymistavalla viitataan tapaan toimia lastensuojelussa, jossa lapsen tilannetta tarkastellaan systeemisesti niin, että kaikki osapuolet ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja vaikuttavat toinen toisiinsa. Systeeminen työote tuo lastensuojeluun perheterapeutista ajattelua ja sen välineitä, joiden kautta voidaan perehtyä perheessä vallitseviin vuorovaikutussuhteisiin ja niiden merkityksiin. Työskentelyn ytimessä on kunnioittava, keskusteleva ja ratkaisukeskeinen vuorovaikutus. (Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2025a.) Systeeminen työote mahdollistaa esimerkiksi siis biologisten vanhempien ja sijaishemmiäisten välisen yhteistyön ja suhteen tarkastelun.

Tässä luvussa olen määritellyt suomalaista lastensuojelujärjestelmää ja sen sijaishuoltoa. Toin esille perhehoidon lastensuojelun sijaishuollon kontekstina ja järjestämistapana, minkä lisäksi esittelin vertailun vuoksi ruotsalaista, norjalaista ja englantilaista lastensuojelujärjestelmää. Esittelin myös lyhyesti perhehoitoon liittyvää kotimaista ja kansainvälistä tutkimusta. Lopuksi määrittelin yhteisvanhemmuuden käsitettä tämän tutkielman keskeisimpänä käsitteenä, minkä jälkeen toin esille suhdeperustaisen sosiaalityön tutkielman teoreettisena viitekehyksenä. Suhdeperustainen sosiaalityö leikkaa läpi koko tutkielman, sillä tämä tutkielma perustuu ennen kaikkea yhteisvanhemmuussuhteiden ja niiden muodostumisen tarkasteluun.

3 Tutkimusasetelma ja tutkielman toteutus

Tässä luvussa esittelen ensimmäiseksi tutkielman tavoitteen ja tutkimustehtävän. Seuraavaksi käyn läpi tutkimuskysymykset, kartoittavan kirjallisuuskatsauksen tutkimusmenetelmänä ja aineiston hankinnan ja seulontaprosessin. Lopuksi tuon esille teoriaohjaavan sisällönanalyysin analyysimenetelmänä ja eettiset näkökulmat kirjallisuuskatsauksen tekemiseen liittyen.

3.1 Tutkielman tavoite ja tutkimustehtävät

Tämän tutkielman tavoite on kartoittavan kirjallisuuskatsauksen keinoin tuoda esille, millaisia yhteisvanhemmuussuhteita biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välillä on lastensuojelun perhehoidossa. Lisäksi tutkielman tavoitteena on kuvata yhtäältä tekijöitä, jotka edistävät toimivien yhteisvanhemmuussuhteiden muodostumista ja toisaalta tekijöitä, jotka estävät edellä mainittujen suhteiden muodostumista. Tutkielman taustalla on hermeneuttinen tiedonintressi eli tutkielma pyrkii kuvailemaan ja ymmärtämään kohdeilmiötä, tässä tapauksessa yhteisvanhemmuussuhteita. Lisäksi tutkielman tavoitteena on tuottaa tietoa LYYPE-tutkimushankkeelle ja täten tukea hankkeen edistymistä.

Lisäksi yhteisvanhemmuuden käsitettä ei ole sovellettu suomalaisessa perhehoidon tutkimuksessa juuri ollenkaan. Tähän liittyen tutkielman tavoitteena on myös laajentaa käsitteen käyttöä perhehoidon tutkimuksessa ja tuoda uutta näkökulmaa nykyiseen tutkimuskeskusteluun.

Tutkielmalla on kaksi tutkimuskysymystä. Tutkimuskysymykset ovat:

- 1) Millaisia yhteisvanhemmuussuhteita lastensuojelun perhehoitoon sijoitetun lapsen biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välillä on?
- 2) Mitkä tekijät edistävät toimivien yhteisvanhemmuussuhteiden muodostumista? Mitkä tekijät puolestaan estävät edellä mainittujen suhteiden muodostumista?

Tutkielma toteutetaan osana Lapsen ympärillä – yhteisvanhemmuussuhteet lastensuojelun perhehoidossa -tutkimushanketta eli LYYPE-tutkimushanketta. Hankkeen tarkoituksena on tuottaa ja levittää tietoa lastensuojelun perhehoitoon sijoitetun lapsen ympärille muodostuvista yhteisvanhemmuussuhteista, joita tarkastellaan syntymävanhempien, sijaisvanhempien ja lastensuojelun ammattilaisten näkökulmista (LYYPE-hankeen julkaisematon tutkimussuunnitelma). Tutkielma pyrkii konkreettisesti tuottamaan tietoa hankkeen kohdeilmion tämänhetkisestä kirjallisuudesta ja vallitsevasta tutkimuskeskustelusta.

3.2 Kartoittava kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä

Toteutan tutkielman kartoittavana kirjallisuuskatsauksena (”scoping review, scoping study”). Kartoittava kirjallisuuskatsaus on suhteellisen tuore kirjallisuuskatsauksen muoto, mutta sen tekemiselle on tunnistettu selkeät vaiheet ja se on eroteltu muista kirjallisuuskatsauksen muodoista (Munn ym., 2018; Pollock ym., 2023). Erilaisia kirjallisuuskatsausmuotoja on useita erilaisia. Vilkka (2023) jakaa kirjallisuuskatsausmuodot neljään päätyyppiin, jotka ovat narratiivinen, integratiivinen, systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja meta-analyysi. Jyväskylän ammattikorkeakoulu (2025) jakaa puolestaan kirjallisuuskatsaus muodot kolmeen kategoriaan; kuvailevat kirjallisuuskatsaukset, systemaattiset kirjallisuuskatsaukset ja meta-analyysit. On siis syytä huomioida, että kirjallisuuskatsauksia voidaan toteuttaa monin eri tavoin.

Munnin ja kumppaneiden (2018) mukaan kartoittava kirjallisuuskatsaus sopii erityisesti tilanteisiin, joissa tutkimuskohteesta tiedetään vielä suhteellisen vähän, jonka vuoksi tarkempien kysymyksien esittäminen on haastavaa. Tällöin katsauksen tarkoituksena on nimensä mukaisesti kartoittaa olemassa olevaa tutkimuskirjallisuutta ja muodostaa tämänhetkisen tiedon perusteella kokonaiskuvaa tutkimuskohteesta. Kirjallisuuskatsauksen tulee olla systemaattinen, läpinäkyvä, toistettava ja strukturoitu. Edellä mainitut tekijät parantavat samalla kirjallisuuskatsauksen luotettavuutta menetelmänä. Edellä mainittu tukee myös kyseisen kirjallisuuskatsausmuodon valintaa tämän tutkielman tutkimusmenetelmänä, sillä tietoa yhteisvanhemmuussuhteista lastensuojelun perhehoidossa on vain vähän.

Petersin ja kumppanit (2022) esittelevät artikkelissaan, miten kartoittavan kirjallisuuskatsauksen kanssa tulisi edetä. Ensin tutkielmassa tulee esitellä kaikki taustatiedot, joiden pohjalta katsausta lähdetään työstämään. Tähän liittyvät esimerkiksi aiemmat tutkimukset aiheesta ja tutkielman teoreettinen viitekehys. Tässä tutkielmassa esittelin lastensuojelua, lastensuojelun sijaishuoltoa ja perhehoitoa tutkielman kontekstina, joiden lisäksi määrittelin yhteisvanhemmuutta ja suhdeperustaista sosiaalityötä tutkielman teoreettisena viitekehityksenä. Seuraavaksi tulee muodostaa kriteerit, joiden perusteella kirjallisuutta valitaan mukaan katsaukseen. Nämä kriteerit esittelen alempana. Tämän lisäksi lukijalle esitellään tietokannat, joista haut on tehty sekä hakulausekkeet, joilla haluttu kirjallisuus on löydetty. Esittelen tietokannat ja hakulausekkeet seuraavassa alaluvussa. Tarkoituksena on pitää koko valintaprosessi mahdollisimman läpinäkyvänä niin, että katsaus on mahdollista toistaa.

Kun kirjallisuutta kerätään, on Petersin ja kumppaneiden (2022) mukaan otettava myös huomioon yksittäisten tutkimuksien luoma mahdollinen vääristymä (risk of bias in individual studies). Tämän vuoksi on tärkeää, että kirjallisuuskatsaus käsittelee useita julkaisuja, joiden perusteella voidaan luoda mahdollisimman tasapainoista synteesiä.

Lopuksi on syytä esitellä, miten valittua kirjallisuutta on analysoitu tai käsitelty (Pollock ym., 2023). Tämän tutkielman kohdalla toteutan analyysin teoriaohjaavana sisällönanalyysinä nojaten yhteisvanhemmuuden ja suhdeperustaisen sosiaalityön käsitteisiin. Tarkoitukseni on päätyä synteesiin tarkastellusta kirjallisuudesta.

Tämän tutkielman kohdalla muodostamani kartoittavan kirjallisuuskatsauksen sisäänotto- ja ulossulkukriteerit ovat seuraavat:

Taulukko 1. Kirjallisuuskatsauksen sisäänotto- ja ulossulkukriteerit.

SISÄÄNOTTOKRITEERIT	ULOSSULKUKRITEERIT
Suomen- tai englanninkielinen artikkeli	Muu kuin suomen- tai englanninkielinen artikkeli
Artikkeli on julkaistu vuonna 2004 tai sen jälkeen	Artikkeli on julkaistu ennen vuotta 2004
Artikkeli käsittelee lastensuojelun perhehoitoa, yhteisvanhemmuutta perhehoidossa, suhdetta biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välillä tai kokemuksia edellä mainitusta	Artikkeli käsittelee jotain muuta kuin sisäänottokriteerissä vasemmalla mainittua
Artikkeli on vertaisarvioitu ja tieteellinen	Artikkeli on muuta kuin vertaisarvioitu ja tieteellinen
Artikkeli löytyy ProQuestista, EBSCOhostista tai Scopussesta	Artikkeli ei löydy ProQuestista, EBSCOhostista tai Scopussesta

3.3 Aineiston hankinta ja seulontaprosessi

Ennen varsinaisia kirjallisuushakuja konsultoin Helsingin Yliopiston informaatikkoja siitä, miten lähdän muodostamaan hakulauseketta ja mistä tietokannoista tähän aiheeseen liittyvää tietoa kannattaisi mahdollisesti hakea. Konsultoinnin jälkeen lähdin muodostamaan hakulauseketta alla kuvatulla tavalla.

Aloitin hakulausekkeen muodostamisen siitä lähtökohdasta, että hakulausekkeessa tulisi olla kolme elementtiä. Ensimmäinen elementti on, että hakulausekkeessa tulee olla jokin biologista perhettä tai biologisia vanhempia kuvaava käsite. Toisena elementtinä hakulausekkeessa tulee olla jokin sijaisperhettä tai sijaisvanhempia kuvaava käsite. Viimeisenä elementtinä hakulausekkeessa tulee olla jokin yhteistyötä tai yhteisvanhemmuutta kuvaava käsite.

Näiden lähtökohtien avulla aloin muodostamaan sopivia hakulausekkeita. Tein ensimmäisen haun ProQuest -palvelimelle. Tietokannoiksi valitsin kolme seuraavaa tietokantaa: Applied Social Sciences Index & Abstracts (ASSIA), Social Services Abstracts ja Sociological Abstracts. Rajasin muut tietokannat haun ulkopuolelle, jotta tulokset käsittelisivät nimenomaan haluttua aihetta. Lisäksi rajasin artikkelit niin, että ne olivat vertaisarvioituja ja vuoden 2014 jälkeen julkaistuja.

Hakulausekkeen ensimmäiselle riville valitsin hakusanat ("Biological parent*" OR "biological famil*" OR "birth parent*" OR "birth famil*"), seuraavalle riville valitsin hakusanat ("Foster parent*" OR "foster famil*" "foster care*" OR "family care*" OR "family foster care*" OR "placement parent*") ja kolmannelle riville valitsin hakusanat (coparent* OR co-parent* OR "shared parent*" OR "joint parent*" OR "collaborative parent*" OR "co-caregiv*" OR "parallel parent*" OR "parenting together" OR relationship* OR "parenting co-operation*" OR "parenting cooperation*" OR "working together"). Tein haun niin, että sanat saivat esiintyä missä vain kohdassa artikkelia. Haulla löytyi tuloksia yhteensä 997 kappaletta.

Rajasin hakua niin, että hakulauseke oli sama, mutta hakusanojen tuli esiintyä artikkelin tiivistelmässä. Tällöin tuloksia tuli yhteensä 48 kappaletta. Kävin nämä tulokset läpi otsikon ja tiivistelmän tasolla. Tämän jälkeen valitsin yhteensä 10 kappaletta artikkeleista tarkempaan tarkasteluun. Muut 38 artikkeleita suljin tarkemman tarkastelun ulkopuolelle, sillä ne eivät täyttäneet sisäänottokriteerejä.

Tämän jälkeen käytin samaa hakulausekettä EBSCOhost -palvelussa. Rajasin tulokset samalla tavalla niin, että kaikki tulokset olivat tieteellisiä vertaisarvioituja julkaisuja, jotka oli julkaistu vuodesta 2015 lähtien ja hakusanat esiintyivät artikkelin tiivistelmässä. Haku tuotti yhteensä 53 tulosta, joista osa oli samoja tuloksia kuin ProQuest -palvelimella Kävin nämä 53 artikkelia läpi otsikon ja tiivistelmän tasolla. Valitsin EBSCOhostin tuloksista 4 artikkelia tarkempaan tarkasteluun. Loput artikkelit suljin tarkastelun ulkopuolelle, sillä ne joko olivat samoja artikkeleita kuin ProQuestissa tai ne eivät täyttäneet sisäänottokriteerejä.

Käytin samaa hakulausekettä myös Scopus -tietokannassa. Tein rajaukset samalla tavalla niin, että tulokset olivat tieteellisesti vertaisarvioituja ja vuodesta 2015 lähtien julkaistuja. Rajasin hakua myös niin, että hakulausekkeen sanojen tuli esiintyä artikkelin tiivistelmässä. Haku tuotti tuloksia myös muilta lähialoilta, kuten lääketieteestä, joten rajasin hakua aiheen mukaan niin, että otin mukaan sosiaalitieteet ja psykologian. Lisäksi rajasin hakua niin, että se tuotti vain englanninkielisiä tuloksia. Tällöin tuloksia löytyi yhteensä 63 kappaletta. Kävin nämä tulokset läpi otsikon ja tiivistelmän tasolla. Haun myötä valitsin yhden artikkelin lähempään tarkasteluun.

Muut artikkelit eivät täyttäneet sisäänottokriteerejä tai olivat tulleet esille jo aikaisemmissa hauissa.

Tässä kohtaa hakujen tekemistä potentiaalisia artikkeleita oli yhteensä 15 kappaletta. Jotta kirjallisuuskatsauksesta tulisi kattavampi, päätin muuttaa aikarajausta niin, että hain ProQuest- palvelimelta artikkeleita, jotka olivat julkaistu vuoden 2004 jälkeen. Muuten suoritin haun samalla tavalla niin, että artikkelit olivat tieteellisesti vertaisarvioituja ja hakulausekkeen sanojen tuli esiintyä artikkelin tiivistelmässä. Tällöin hakutuloksia löytyi 100 kappaletta. Kävin nämä tulokset läpi otsikon ja tiivistelmän tasolla. Valitsin tuloksista tarkempaan tarkasteluun 2 artikkelia. Loput hakutuloksista eivät täyttäneet sisäänottokriteerejä tai olivat jo aikaisemmin esille tulleita artikkeleita.

Hakujen jälkeen huomasin, että läpikäymissäni artikkeleissa esiintyi myös useasti sana ”perception”, joka ei ollut mukana alkuperäisessä hakulausekkeessa. Lisäsin sanan hakulausekkeen kolmannelle riville ja tein uudelleen haun ProQuest -palvelimelle. Rajasin tulokset tieteellisiin vertaisarvioituihin artikkeleihin, jotka on julkaistu vuodesta 2005 lähtien. Hakulausekkeen sanojen tuli esiintyä artikkelin tiivistelmässä. Näillä kriteereillä tuloksia löytyi yhteensä 122 kappaletta. Kävin artikkelit läpi otsikon ja tiivistelmän tasolla. Artikkeleista 4 kappaletta valikoitui tarkempaan tarkasteluun. Loput artikkelit olivat kaksoiskopioita, jo esille tulleita artikkeleita tai ne eivät täyttäneet sisäänottokriteerejä.

Läpinäkyvyyden vuoksi tein haun vielä uudelleen EBSCOhost -palvelimelle samoilla kriteereillä kuin yllä on kuvattu. Tämä haku tuotti 197 tulosta, jotka kävin lävitse otsikon ja tiivistelmän tasolla. Näistä tuloksista valitsin yhden artikkelin mukaan tarkasteluun. Näin ollen tarkempaan tarkasteluun päätyi lopulta yhteensä 21 artikkelia.

Tarkemman tarkastelun jälkeen valitsin 21 artikkelista 14 mukaan kirjallisuuskatsaukseen. Ulossuljetut artikkelit käsittelivät yhteisvanhemmuutta hyvin suppeasti, jonka vuoksi suljin artikkelit katsauksen ulkopuolelle. Kirjallisuuskatsaukseen sisällytettyjen artikkeleiden perustiedot löytyvät taulukosta 1.

Silmäilin myös läpi kirjallisuuskatsaukseen valikoituneiden artikkeleiden lähdeluettelot, jotta olennaisia artikkeleita ei jäisi kirjallisuuskatsauksen ulkopuolelle. Lisäksi tein aiheeseen liittyen yleisiä hakuja myös Google Scholar -hakukoneella. Näiden hakujen tarkoituksena oli varmistaa, ettei olennaisia yhteisvanhemmuutta perhehoidossa käsitteleviä artikkeleita jää tutkielman ulkopuolelle. Näiden tarkasteluiden myötä kirjallisuuskatsaukseen ei päätynyt uusia artikkeleita.

Taulukko 2. Kirjallisuuskatsaukseen sisällytettyjen artikkeleiden perustiedot.

Artikkelin nimi	Tekijät ja julkaisuvuosi	Maa, jossa tutkimus tehtiin	Tutkimusmenetelmä ja aineisto
Good Relations between Foster Parents and Birth Parents: A Swedish Study of Practices Promoting Successful Cooperation in Everyday Life.	Hedin, Lena (2015)	Ruotsi	Tutkimus koostui 19 semi-strukturoidusta haastattelusta. Haastatteluihin osallistui sekä läheissijaisvanhempia että sijaisvanhempia. Analyysimenetelmänä sisällönanalyysi.
Sociological Ambivalence: Relationships between Birth Parents and Foster Parents	Järvinen, Margaretha & Luckow, Stine Tankred (2020)	Tanska	Tutkimus koostui yhteensä 31 semi-strukturoidusta haastattelusta. Haastatteluihin osallistui sekä sijaisvanhempia että biologisia vanhempia. Analyysimenetelmänä sisällönanalyysi.
Current Caregiver Involvement and Contact with Biological Parents are Associated with Lower Externalizing Symptoms of Youth in Out-of-Home Child Welfare Placements	McWey, Leonore M ym. (2023)	Yhdysvallat	Tutkimus toteutettiin kyselylomakkeena sijoitetuille lapsille, sijaisvanhemmille, biologisille vanhemmille ja lastensuojelun työntekijöille. Analyysimenetelmänä regressioanalyysi.
Left Behind: How to encourage biological parents' involvement in their children's group homes.	Sulimani-Aidan, Yafit (2017)	Israel	Ei varsinaista tutkimusaineistoa, eikä systemaattista analyysimenetelmää. Artikkelin perustuu aikaisempaan kirjallisuuteen ja teoriaan.
Foster Parent Strategies to Support the Functional Adaptation of Foster Youth	Semanchin Jones, Annette ym. (2016)	Yhdysvallat	Tutkimus koostui 35 haastattelusta sijaisvanhemmille. Analyysimenetelmänä teoriaohjaava sisällönanalyysi.
Relationships matter: Exploring the implementation of the Quality Parenting Initiative and the foster parent experience	M. Lewis, Ericka ym. (2022)	Yhdysvallat	Tutkimus koostui 31 semi-strukturoidusta haastattelusta sijaisvanhemmille. Tutkimukseen ei sisällytetty läheissijaisvanhempia. Analyysimenetelmänä teemaattinen analyysi.
Revealing the Profile of Foster Parents, Biological Parents, Foster Children and the Triadic Relationship amongst them.	Baltsiotti, Vasiliki & Farmakopoulou, Ignatia (2024)	Kreikka	Kirjallisuuskatsaus, johon kuului sekä tutkimuskirjallisuutta että oikeustapauksia.
Everyday co-parenting in a polimedia environment: Negotiating when and how to talk about what in	Schep, Ellen ym. (2025)	Alankomaat	Tutkimus koostui 13 dokumentoidusta keskustelusta sijaisvanhempien ja

interconnected communication between professional foster parents and birth parents			biologisten vanhempien välillä. Analyysimenetelmänä keskusteluanalyysi.
'Of course you will succeed warrior ': Sensitive closings of WhatsApp conversations by professional foster parents	van de Koot-Dees, Danielle & Young Sliedrecht, Keun (2023)	Alankomaat	Tutkimus koostui kahdesta dokumentoidusta keskustelusta sijaisvanhemman ja biologisen vanhemman välillä. Analyysimenetelmänä sovellettu keskusteluanalyysi.
Ensuring successful child-parent visitations for children in public care: perspectives from child welfare workers	Hansen, Heidi Aarum & Gerds-Andresen, Tina (2025)	Norja	Tutkimus koostui 12 semi-strukturoidusta haastattelusta lastensuojelun työntekijöille. Analyysimenetelmänä temaattinen analyysi.
How foster carers experience agency support for birth family contact	Collings, Susan ym. (2019)	Australia	Tutkimus koostui kyselystä, johon vastasi 76 sijaisvanhempaa. Lisäksi 30 vastaajaa osallistui myös fokusryhmähaastatteluun. Analyysimenetelmänä temaattinen analyysi.
The relationship between foster care families and birth families in a child welfare context: The determining factors	Chateaufort, Doris ym. (2017)	Kanada	Tutkimus koostui 45 semi-strukturoidusta haastattelusta sijaisvanhemmille. Analyysimenetelmänä sisällönanalyysi.
Birth parents' perception of sharing the care of their child with foster parents	Höjer, Ingrid (2009)	Ruotsi	Tutkimus koostui 13 haastattelusta biologisille vanhemmille, joiden lapsi oli haastatteluhetkellä sijoitettuna tai lapsi oli ollut sijoitettuna aiemmin. Ei systemaattista analyysimenetelmää, laadullinen analyysi.
Factors influencing the guidance of shared parenthood over time: Perspectives of foster care workers	Céline Cannaert & Lieselot De Wilde (2025)	Belgia	Tutkimus koostui 9 haastattelusta sijaishuollon työntekijöille. Analyysimenetelmänä temaattinen analyysi.

3.4 Teoriaohjaava sisällönanalyysi analyysimenetelmänä

Esittelen seuraavaksi, mitä sisällönanalyysillä tarkoitetaan, miten sisällönanalyysin prosessi etenee ja mihin tarkemmin ottaen teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä viitataan. Käytän tutkielmassa teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä analyysimenetelmänä.

Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan sisällönanalyysiä voidaan pitää sekä yksittäisenä metodina että väljänä teoreettisena kehityksenä. Tässä tutkielmassa sisällönanalyysiä on tarkoitus käyttää metodina artikkeleiden analysoimiseksi. Tässä merkityksessä Tuomi ja Sarajärvi (2018) tuovat teoksessaan esille tutkija Timo Laineen luomat analyysin toteuttamisen vaiheet, jotka esittelen seuraavaksi.

Analyysi alkaa siitä, että tutkijan on päätettävä, mikä aineistossa erityisesti kiinnostaa. Tässä tutkielmassa minua kiinnostaa edellä mainitusti sijaisvanhempien ja biologisten vanhempien välinen yhteistyö ja yhteisvanhemmuus lastensuojelun perhehoidossa. Ensimmäisen vaiheen jälkeen tutkijan on käytävä aineisto läpi ja sieltä on erotettava ja merkittävät asiat, jotka sisältyvät kiinnostukseen. Tässä kohtaa on tärkeä jättää kaikki muu pois tästä tutkimuksesta ja todeta, että muut mahdollisesti myös mielenkiintoiset asiat jäävät seuraavan tutkimuksen kohteeksi. Aineistosta kerätään kaikki kiinnostavat löydökset yhteen ja ne siirretään erilleen muusta aineistosta. Tässä tutkielmassa korostin kirjallisuuskatsauksen artikkeleista merkitykselliset kohdat tutkimuskysymysten kannalta ja siirsin korostetut kohdat erilliseen tiedostoon. (Em.)

Kolmantena vaiheena erilleen siirretyt kiinnostavat seikat luokitellaan, teemoitellaan tai tyypitellään. Tässä tutkielmassa teemoittelin erillisessä tiedostossa olleet aineistolainaukset. Tuomi ja Sarajärvi (2018) määrittelevät, että teemoittelu voi olla luokituksen kaltaista, mutta teemoittelu painottaa enemmän sitä, mitä kustakin teemasta on todettu aineistossa. Kyse on pohjimmiltaan laadullisen aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelemisestä erilaisten aihepiirien mukaan.

Tämän lisäksi on kuitenkin huomioitava analyysin eri muodot. Sisällönanalyysi voi olla Tuomin ja Sarajärven (2018) mukaan muodoltaan aineistolähtöinen analyysi, teoriaohjaava analyysi tai teorialähtöinen analyysi. Aineistolähtöisellä analyysillä pyritään luomaan aineistosta teoreettinen kokonaisuus ja analyysiyksiköt valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävänasettelun mukaisesti. Teorialähtöinen analyysi puolestaan nojaa tiettyyn teoriaan, malliin tai auktoriteetin esittämään ajatukseen. (Em.) Tässä tutkielmassa käytän teoriaohjaavaa analyysiä, jota esittelen tarkemmin seuraavaksi.

Tuomin ja Sarajärven (2018) mukaan teoriaohjaava sisällönanalyysi on eräänlainen välimaasto teorialähtöisen ja aineistolähtöisen analyysin väliltä. Teoriaohjaavassa analyysissä yhdistyy sekä aineistolähtöisyys että valmiit mallit eli teorialähtöisyys. Lähtökohdiltaan teoriaohjaava analyysi on lähempänä aineistolähtöistä analyysiä. Tässä tutkielmassa muodostan osan tutkielman tuloksista aineistolähtöisesti esittelemällä, mitä kirjallisuuskatsaukseen valitut artikkelit kertovat

yhteisvanhemmuussuhteista. Toisaalta nojaan analyysissäni myös yhteisvanhemmuuden käsitteeseen ja sen kolmijakoiseen luokitteluun (ks. Stokkebeck ym., 2021) sekä suhdeperustaiseen sosiaalityöhön eli ajatukseen siitä, että suhteiden tarkastelu on keskeistä ja olennaista sosiaalityölle. Näin ollen analyysissäni on piirteitä sekä aineistolähtöisestä että teorialähtöisestä sisällönanalyysistä.

3.5 Tutkimusetiikka

Tässä tutkielmassa sitoudun noudattamaan kokonaisvaltaisesti tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2023) laatimaa hyvää tieteellistä käytäntöä sekä hyviä tieteellisiä menettelytapoja. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto. Tässä tutkielmassa erityisesti luotettavuus ja arvostus ovat suuressa roolissa, sillä tutkielma perustuu toisten tutkijoiden tekemien tutkimusten tuloksiin. Täten heidän tekemiin tutkimuksiin tulee viitata asianmukaisesti, mikä samanaikaisesti parantaa tutkielman ja tutkimusmetodin luotettavuutta.

Hyvistä tieteellisistä menettelytavoista erityisesti tieteellisen työn tekeminen korostuu tässä tutkielmassa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2023) mukaan kyse on siitä, että tutkimustyö suunnitellaan, toteutetaan ja dokumentoidaan mahdollisimman huolellisesti ja tarkasti. Tämä merkitsee myös aiemman tutkimuskirjallisuuden huomioimista asianmukaisesti. Sen lisäksi, että kirjallisuuskatsauksen tekemiseen itsessään kuuluu prosessin yksityiskohtainen kuvaaminen, kuvaan prosessin myös mahdollisimman läpinäkyvästi, jotta se vastaisi hyvää tieteellistä käytäntöä. Dokumentoimalla tutkimusprosessi mahdollisimman tarkasti mahdollistetaan myös tutkimuksen replikointi.

Etiikkaan liittyen on myös hyvä nostaa esille, että tutkielmassa on mukana myös kansainvälisiä julkaisuja, minkä vuoksi tutkielmasta ei voida tehdä tarkkoja päätelmiä suomalaisesta järjestelmästä. Tarkoitukseni on kuitenkin tarkastella ja ymmärtää yhteisvanhemmuussuhteita ilmiönä, jolloin tutkimustiedolla voi olla merkitystä myös suomalaisen perhehoidon kehittämisen ja tarkastelun kannalta.

Lisäksi pyrin ottamaan mahdollisimman hyvin huomioon oman positioni lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijänä niin, ettei oma positioni vaikuttaisi

tutkimusprosessiin. Tähän liittyy myös edellä mainittu tarkka dokumentointi, jotta lukijan on mahdollista arvioida sitä, miten oma positioni on mahdollisesti vaikuttanut tutkimusprosessiin.

4 Tulokset

Tässä luvussa käyn lävitse kartoittavan kirjallisuuskatsauksen tulokset. Tuon aluksi esille aineistolähtöisesti sitä, minkälaisia näkökulmia artikkelit nostivat esille yhteisvanhemmuussuhteista perhehoidossa. Tämän jälkeen käytän teoriaohjaavasti yhteisvanhemmuussuhteista luokittelua konfliktoituneet yhteisvanhemmuussuhteet, rinnakkaiset yhteisvanhemmuussuhteet ja yhteistyökykyiset yhteisvanhemmuussuhteet (ks. Stokkebeck ym., 2021). Käytän edellä mainittua luokittelua, jotta pystyn kuvailemaan tarkemmin sitä, millaisia yhteisvanhemmuussuhteita artikkeleissa esiintyy. Lopuksi tuon esille, mitkä tekijät yhtäältä edistävät yhteisvanhemmuussuhteiden muodostumista ja toisaalta estävät niitä.

Käytän tässä luvussa termejä sijaisvanhemmat ja biologiset vanhemmat monikossa. Tästä huolimatta sijaisvanhempia voi olla myös vain yksi, kuten myös biologisia vanhempia. Useimmat artikkelit kuitenkin puhuvat osapuolista monikossa, joten käytän selvyuden vuoksi käsitteitä samalla tavalla. Käytän myös käsitettä yhteisvanhemmuus niin, että viittaan sillä suhteeseen biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välillä. Kaikki artikkelit eivät käyttäneet yhteisvanhemmuuden käsitettä kuvatakseen suhdetta osapuolten välillä, mutta selkeyden vuoksi käytän käsitettä johdonmukaisesti.

4.1 Yhteisvanhemmuussuhteet biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välillä lastensuojelun perhehoidossa

Joissakin artikkeleissa biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välistä yhteistyötä kuvattiin yksinkertaisesti sanalla suhde. Yhteisvanhemmuus -käsitteen käyttämättömyys saattaa osittain johtua siitä, että aiemmissa tutkimuksissa huomio on kohdistunut ensisijaisesti sijoitetun lapsen ja biologisten vanhempien väliseen kontaktiin (Hedin, 2015), kun taas biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välinen suhde on saanut vain vähän tutkimuksellista huomiota (Järvinen & Luckow, 2020). Aiempi tutkimus on lisäksi painottanut sijoitetun lapsen kokemuksia vanhemmuussuhteista (Järvinen & Luckow, 2020) sekä lapsen ja biologisten vanhempien oikeutta pitää yhteyttä (Hansen & Gerds-Andersen, 2025).

Cannaertin ja De Wildin (2025) mukaan sijaishuollossa on perinteisesti pyritty rajoittamaan biologisten vanhempien ja heidän sijoitetun lapsensa välistä kontaktia, jotta lapsi ja sijaisvanhemmat voisivat rauhassa muodostaa keskinäistä suhdettaan. Tämä lähestymistapa on osaltaan ohjannut tutkimusta pois päin biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välisen suhteen tarkastelusta. Kansainvälisten yleissopimusten myötä näkökulma on kuitenkin muuttunut kohti lapsen oikeutta säilyttää yhteys myös biologisiin vanhempiinsa. Nykyisin yhteydenpitoa tarkastellaan yhä useammin lapsen edun näkökulmasta, johon liittyen Lewis ja kumppanit (2022) korostavat, että on lapsen edun mukaista, että biologiset vanhemmat ja sijaisvanhemmat tulevat keskenään toimeen.

Sen lisäksi, että yllä mainittu valottaa tutkimuksen vähäisyyttä, ajattelen, että se kuvaa myös niitä lähtökohtia, joista yhteisvanhemmuussuhteiden tutkimus on alkanut. Toisaalta aiempi tutkimus sijoitetun lapsen kokemista vanhemmuussuhteista ja lapsen mahdollisuuksista pitää yhteyttä biologisiin vanhempiin sijoituksen aikana on hyvin merkityksellistä yhteisvanhemmuussuhteiden tarkastelun kannalta. Tämän vuoksi ajattelen, että aiemman tutkimuksen ymmärtäminen on välttämätöntä tämän tutkielman tulosten ymmärtämisen kannalta. Selitän seuraavaksi, miten aikaisemmat tutkimustulokset linkittyvät yhteisvanhemmuussuhteisiin.

Biologisen vanhemman ja lapsen välisellä kontaktilla on todettu olevan merkitystä lapsen hyvinvoinnille, kehitykselle, lapsen sopeutumiselle sijoitusperheeseen, jatkuvuuden tunteelle ja turvallisuuden tunteelle (Hedin, 2015; Shep ym., 2025; Chateaneuf ym., 2017). Turvallisuuden kokemuksen on osoitettu linkittyvän erityisesti siihen, että lapsi näkee, että osapuolet tulevat toimeen keskenään (Baltsioti & Farmakopoulou, 2024). Suliman-Aidan (2017) puolestaan tuo esiin lapsen hyvinvointiin ja sopeutumiseen liittyen Grupperin ja Mero-Jaffenin (2008) tutkimuksen tulokset, joiden mukaan hyvä kontakti vanhempien välillä on yhteydessä vähäisempään määrään lapsen käytöshäiriöitä. Lisäksi Hedinin (2015) mukaan hyvä kontakti edistää biologisten vanhempien ja lapsen välisten tapaamisten tiheyttä ja saattaa parhaimmillaan johtaa sijoituksen päättymiseen. Jotta kontakti biologisten vanhempien ja lapsen välillä voi kuitenkin toteutua, tarvitaan myös suhde biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välille. (Em.) Täten yhteisvanhemmuussuhde

näyttäytyy eräänlaisena pohjana tai rakennusalustana, jonka avulla voidaan mahdollistaa monia lapsen kannalta positiivisia asioita.

Lapsen hyvinvoinnin mahdollistamisen lisäksi artikkelit tuovat esille muitakin näkökulmia yhteisvanhemmuussuhteiden tarkasteluun. Hansen ja Gerdts Andersen (2025) nostavat esille yhteisvanhemmuussuhteiden merkityksen lapsen kasvu ympäristön kannalta. Yhteisvanhemmuussuhteissa useiden osapuolten osallistuminen voi johtaa monimutkaisiin vuorovaikutustilanteisiin biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välillä. Tällöin lapsi saattaa kokea hämmennystä tai ristiriitaisia lojaalisuudentunteita, mitkä voivat puolestaan aiheuttaa lapselle emotionaalista stressiä ja identiteettiristiriitoja. Lisäksi heikon yhteistyön kautta biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välille voi syntyä väärinymmärryksiä ja ristiriitaisia intressejä, jotka voivat luoda lapselle epävakaa kasvu ympäristön. Ristiriidat voivat viitata esimerkiksi tilanteisiin, joissa sijaisvanhemmilla ja biologisilla vanhemmilla on eroavat kasvatustavat ja eroavia odotuksia lasta kohtaan. Näiden keskellä lapsi voi kokea kasvu ympäristön kuormittavaksi. Hansen ja Gerdts Andersen (2025) toteavat tiivistetysti, että yhteistyöhön perustuva lähestymistapa voi merkittävästi tukea lapsen hyvinvointia, mutta vastaavasti heikko yhteistyö osapuolten välillä voi vaikuttaa lapseen negatiivisesti.

Suliman-Aidan (2017) korostaa puolestaan artikkelissaan yhteisvanhemmuussuhteiden merkityksellisyttä lapsen kasvatuksen kannalta. Myös Lewis ja kumppanit (2022) tuovat esille artikkelissaan, että yhteistyö vanhempien välillä on tärkeää, sillä sen avulla voidaan koordinoita lapsen huolenpitoa. Suliman-Aidan (2017) nostaa esille vastaavasti, että mikäli vanhemmat eivät kommunikoi keskenään, lapsen on mahdollista manipuloida molempia osapuolia. Tämän lisäksi huono yhteisvanhemmuussuhde on yhdistetty tutkimuksissa lapsen etääntymiseen molemmista vanhemmista, masennukseen, ahdistukseen ja edellä mainitusti vanhempien manipulointiin oman edun maksimoiseksi. Konfliktoitunut yhteisvanhemmuussuhde voi myös aiheuttaa lapselle turvattomuuden ja epävakauden tunteita sekä hämmennystä ja ahdinkoa (Collings ym., 2019). Tällöin heikon yhteisvanhemmuussuhteen myötä lapsen kasvattamisesta voi tulla huomattavasti haastavampaa. Tutkimuksissa on myös todettu, että konfliktoitunut

yhteisvanhemmuussuhde on yhteydessä sijaisperheen vaihtumiseen (Collings ym., 2019; Hedin, 2015).

Edellä mainittujen näkökulmien valossa biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien väliset yhteisvanhemmuussuhteet näyttäytyvät tavoiteltavina, merkityksellisinä ja lapsen hyvinvointia edistävinä rakennusalustoina. Toisin sanoen hyvä yhteisvanhemmuussuhde on edellytys sille, että aikaisemmissa tutkimuksissa todetut hyödyt lapsen ja biologisten vanhempien välisestä yhteydenpidosta voivat realisoitua. On kuitenkin syytä pitää mielessä, että vaikka lapsen ja biologisten vanhempien välinen positiivinen kontakti tutkitusti edistääkin lapsen hyvinvointia kokonaisvaltaisesti, tämä kontakti ei ole aina mahdollinen (Suliman-Aidan, 2017).

Lisäksi voidaan vielä todeta, että tutkimuksissa on huomattu, että kontakti biologisiin vanhempiin voi olla positiivinen tekijä lapselle, vaikka suhteen ylläpitäminen ei olisi alun perin oletettavaa. Tämä voi viitata esimerkiksi tilanteeseen, jossa biologiset vanhemmat ovat kaltoinkohdelleet lastaan. Tällöin kontaktin katkaiseminen kokonaan voi olla haitallisempaa lapselle kuin yhteydenpidon jatkuminen. On silti selvää, että ääritapauksissa yhteydenpitoa on rajattava. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi tilannetta, jossa biologiset vanhemmat ovat seksuaalisesti hyväksikäyttäneet lastaan. (Baltsioti & Farmakopoulou, 2024.) Näin voidaan tulla myös tulokseen, että tietyissä tilanteissa yhteisvanhemmuussuhteet näyttäytyvät ei tavoittelemisen arvoisina.

Sen lisäksi, että artikkelit kuvaavat yhteisvanhemmuussuhteiden hyötyjä, yhteisvanhemmuussuhteet näyttäytyvät myös roolittuneina ja epäsymmetrisinä. Järvinen ja Luckow (2020) toteavat, että sijaisvanhemmat ovat asemassa, joka sijoittuu ammatillisen ja yksityisen välimaastoon. Heidän on samanaikaisesti täytettävä sekä ammatillisen roolin vaatimukset, johon sisältyvät muun muassa ajatukset puolueettomuudesta ja asiantuntijuudesta, että vanhemmuuden roolin vaatimukset, johon sisältyvät puolestaan tekijöitä, kuten rakkaus, myötätunto ja yksilöllisyys. Biologiset vanhemmat puolestaan ovat rakenteellisesta näkökulmasta katsottuna asiakasasemassa. Asiakasasemassa biologisten vanhempien odotetaan hyväksyvän sosiaalihuollon päätökset ja kunnioittavan sosiaalihuollon näkemyksiä lapsen hoidosta. Biologisilla vanhemmilla saattaa kuitenkin olla hyvin eriäviä näkemyksiä lapsen ja perheen tilanteesta, mikä voi luoda ristiriitoja ja

väärinymmärryksiä. Järvinen ja Luckow (2020) toteavatkin, että biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välisestä yhteisvanhemmuudesta voidaan puhua suhteena, joka perustuu ”yhteensopimattomiin roolivaatimuksiin”.

Myös Hansen ja Gerdts-Andersen (2025) kirjoittavat sijaisvanhempien kaksoisroolista. Sijaisvanhempien täytyy samaan aikaan huolehtia lapsesta tarjoamalla vakautta ja rakkautta, mutta myös toimia lastensuojelun asettamien viitekehysten ja odotusten mukaisesti. Toisin sanoen sijaisvanhemmat joutuvat tasapainottelemaan tunnepanostuksen, biologisten vanhempien ja lastensuojelujärjestelmän välillä. Haastatteluissa sijaisvanhemmat ovat kuvanneet tasapainottelua erityisen vaikeaksi siitä näkökulmasta, että heidän tulisi olla samaan aikaan lapselle ”aidot vanhemmat”, mutta pitää kuitenkin ammattimainen näkökulma huolenpidossa. Sosiaalityöntekijät ovat kuvanneet, että toisinaan sijaisvanhemmat panostavat tunteellisesti niin paljon lapseen, että ammattimainen puoli voi kärsiä.

Toisaalta Höjer (2009) tuo puolestaan esille biologisten vanhempien rooleja. Hänen tutkimuksessansa todettiin, että suurin osa äideistä, joiden lapsi on sijoitettu kodin ulkopuolelle, kokevat sekä epäonnistumista vanhempana että syyllisyyttä tilanteesta. Biologiset vanhemmat saattavat myös kokea olonsa alempiarvoisiksi kuin sijaisvanhemmat. Samanaikaisesti biologiset vanhemmat kuitenkin voivat kokea, että heillä on sellaista tietoa lapsesta, jota muilla ei ole. Biologiset vanhemmat ovat usein myös halukkaita jakamaan tätä tietoa. Ongelmaksi muodostuvat tilanteet, joissa biologiset vanhemmat asetetaan ”epäonnistuneiden vanhempien” rooliin, eikä heitä tämän vuoksi kuulla. Tällöin epäsymmetriset roolit tulevat myös selkeästi esille.

Tähän mennessä käsittelin yhteisvanhemmuussuhteita aineistolähtöisesti; toin esille sen, miten aineistot käsittelivät yhteisvanhemmuussuhteita ja minkälaisia näkökulmia aineistot nostivat esille yhteisvanhemmuussuhteisiin liittyen. Siirryn seuraavaksi tarkastelemaan sitä, miten yhteisvanhemmuussuhteet näyttäytyvät artikkeleissa, jos niitä tarkastellaan kolmen kategorian kautta. Käsittelen ensiksi konfliktoituneita, sitten rinnakkaisia ja lopulta yhteistyökykyisiä yhteisvanhemmuussuhteita. On myös hyvä pitää mielessä, että yhteisvanhemmuussuhde voi muuttua. Vaikka suhde alkaisi konfliktoituneena, se voi työstämisen myötä muuttua yhteistyökykyiseksi suhteeksi.

Jako kolmeen kategoriaan ei siis kuvaa suhteen pysyvyyttä tietynlaisena, vaan pikemminkin suhteen senhetkistä tilaa.

4.1.1 Konfliktoitunut yhteisvanhemmuussuhde

Konfliktoitunut yhteisvanhemmuus viittaa tilanteeseen, jossa vanhemmat ovat paljon tekemisissä keskenään ja konflikteja syntyy paljon (Stokkebeck ym., 2021). Keskityn seuraavaksi kuvaamaan erityisesti sitä, millaisina artikkeleiden mukaan nämä suhteet käytännössä näyttäytyvät.

Konfliktoitunut yhteisvanhemmuussuhde saattaa näyttäytyä esimerkiksi biologisten vanhempien aggressiivisuutena, väkivaltaisuuksena tai epäsopivana käytöksenä sijaisvanhempia kohtaan (Chateaneuf ym., 2017; Hedin, 2015). Hedin (2015) kuvaa, että tällaiseen käytökseen liittyvät usein myös biologisten vanhempien mahdolliset päihdeongelmat ja mielenterveyshaasteet. Aggressiivisuutta voi syntyä tilanteissa, joissa biologiset vanhemmat kokevat sijaisvanhemmat uhaksi heidän omalle vanhemmuudelleen. Uhka voi syntyä biologisille vanhemmille tunteesta, että sijaisvanhemmista tulee lapselle ”aidot vanhemmat”, jolloin biologiset vanhemmat jäävät ikään kuin taka-alalle. Artikkelissa nostettiin myös esille, että biologiset vanhemmat saattavat kokea, että sijaisvanhemmille syntyy ”omistussuhde lapsesta” (ownership over a child), jonka myötä biologisten vanhempien ja lapsen välinen suhde voisi mahdollisesti kärsiä. (Järvinen & Luckow, 2020.) Toisaalta McWeyn ja kumppaneiden (2023) mukaan myös sijaisvanhemmat saattavat pelätä, että biologisten vanhempien mukaan ottaminen vesittäisi sekä heidän päätöksiään lapsen huolenpitoon liittyen että heidän rooliaan lapsen huolehtijoina. Toisin sanoen artikkeleissa korostuu, että sekä sijaisvanhemmilla että biologisilla vanhemmilla on omat pelkonsa sijoitusprosesseihin liittyen, jotka saattavat aiheuttaa konflikteja osapuolten välillä.

Yllä kuvatuissa tuloksissa tulee näkyväksi eräänlainen vastakkainasettelu vanhemmuuden suhteen biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välillä. Vastakkainasettelu voi myös ilmentyä niin, että biologisilla vanhemmilla on liian kaverillinen suhde lapseensa, jolloin sijaisvanhemmat voivat joutua rajaamaan esimerkiksi puheluita heidän välillään (Hedin, 2015). Tällöin sijaisvanhemmat

joutuvat ottamaan selkeästi ammattilaisten roolin, jolloin he näyttäytyvät vahvasti osana sijaishuoltojärjestelmää. Tällaisissa tilanteissa sijaisvanhemmat näyttäytyvät rajaavina ja biologisia vanhempia mahdollisesti torjuvina osapuolina. Biologiset vanhemmat saattavat puolestaan omaksua itsellensä asiakkaan roolin tai epäonnistuneiden vanhempien roolin. Nämä roolitukset voivat luoda konflikteja osapuolten välille. (Järvinen & Luckow, 2020.)

McWey ja kumppanit (2023) nostaa toisaalta esille, että myös sijaisvanhemmat saattavat kokea olevansa biologisten vanhempien ”vastustajia”. Vastaavasti biologiset vanhemmat saattavat kokea häpeää ja haavoittuvuutta omasta tilanteestaan. McWey ja kumppanit (2023) tuo esille Moyersin ja kumppaneiden (2006) tutkimustulokset, joissa todettiin, että jopa 34 prosenttia sijaisvanhemmista ajatteli, että yhteydenpito lapsen ja biologisten vanhempien välillä ei tue lapsen etua. Tutkimuksessa sijaisvanhemmat ovat perustelleet näkökulmaansa liittämällä yhteydenpidon lapsen käytöshäiriöihin ja mielenterveyden haasteisiin. Mainittu tutkimus on kuitenkin jo vanha, jonka lisäksi tutkimus on tehty Yhdysvalloissa, jossa sijaishuoltojärjestelmä on hyvin erilainen verrattuna esimerkiksi moniin Euroopan maihin. Sijaisvanhempien torjuva suhtautuminen yhteydenpitoon voi kuitenkin aiheuttaa konflikteja.

Vastakkainasettelu voi myös näkyä niin, että biologiset vanhemmat vaativat jatkuvasti lastaan palautettavaksi kotiin, mikä asettaa osapuolet vastakkain. Tällöin biologiset vanhemmat saattavat kohdistaa turhautumisensa sijaisvanhempiin, vaikka näillä ei ole päätäntävaltaa sijoitukseen liittyen. (Järvinen & Luckow, 2020.) Collings ja kumppanit (2019) tuo esille, että osa biologisista vanhemmista saattaa syyttää sijaisvanhempia lapsensa menettämistä. Lisäksi kontaktin ylläpitäminen vanhempien välillä on artikkelin mukaan joissain tilanteissa ollut haastavaa, sillä biologiset vanhemmat ovat yrittäneet rikkoa yhteydenpidon suhteen asetettuja rajoja. Tämä voi mahdollisesti johtua kuitenkin siitä, että biologiset vanhemmat saattavat myös jäädä täysin ilman tukea, jolloin he eivät tiedä, millaisia odotuksia heihin kohdistuu yhteydenpidon suhteen. (Em.)

Lisäksi erilaiset aineelliset resurssit saattavat kasvattaa biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välistä kuilua. Osa biologisista vanhemmista on kokenut, että tilanne, jossa sijaisvanhemmillä on huomattavasti paremmat aineelliset resurssit, voi

olla ongelmallinen, sillä lapsi saattaa viihtyä resurssien vuoksi paremmin sijaisvanhempien luona. (Järvinen & Luckow, 2020.) Tällöin voidaan ajatella myös syntyvän eräänlainen vastakkainasettelu hyväosaisesta sijaisperheestä ja huono-osaisesta biologisesta perheestä.

Viimeisenä nostan esille Järvisen ja Luckowin (2020) tuloksen, jonka mukaan biologiset vanhemmat saattavat kokea, että viranomaiset toimivat sijaisvanhempien kanssa sellaisilla toimintatavoilla, jotka sulkevat heidät täysin ulkopuolelle. Tällöin biologiset vanhemmat eivät pääse kertomaan omaa näkökulmaansa lasta koskeviin asioihin. Tämä voi johtaa tilanteeseen, jossa lapsen etu nähdään hyvin eri tavoin eri osapuolten näkökulmista, mikä voi puolestaan aiheuttaa konflikteja. Seuraavaksi siirryn käsittelemään rinnakkaisen yhteisvanhemmuussuhteen näkymistä artikkeleissa.

4.1.2 Rinnakkainen yhteisvanhemmuussuhde

Rinnakkainen yhteisvanhemmuus viittaa tilanteeseen, jossa vanhemmat eivät juurikaan ole tekemisissä keskenään, eikä täten myöskään konflikteja synny (Stokkebekk ym., 2021). Rinnakkaista yhteisvanhemmuutta tuotiin esille kaikkein vähiten. Kuvaan seuraavaksi, miten tällaiset vähäisen kontaktin suhteet näyttäytyivät artikkeleissa.

Hedin (2015) tuo esille, että joissain tapauksissa sosiaalitoimi huolehtii kaikista käytännönasioista, jolloin sijaisvanhemmilla ja biologisilla vanhemmilla ei ole juurikaan tarvetta kommunikoida keskenään. Tähän liittyen Collings ja kumppanit (2019) nostaa esille, että lastensuojelun vakiintuneet käytännöt saattavat myös pitää osapuolet niin erillään, ettei heidän välillensä ole edes mahdollista syntyä minkäänlaista suhdetta.

Rinnakkainen yhteisvanhemmuussuhde saattaa myös syntyä sellaisessa tilanteessa, jossa biologiset vanhemmat eivät ole valmiita ottamaan vastaan tukea ja eivät esimerkiksi saavu sovituille tapaamisille. Tähän liittyen sijaisvanhemmat ovat kuvanneet pettymyksen tunteita lapsen puolesta, kun tapaamiset lapsen ja biologisten

vanhempien välillä epäonnistuvat yksi toisensa jälkeen. Tällöin kontaktin jättäminen pois voi olla tarkoituksenmukaista lapsen suojaamiseksi. (Järvinen & Luckow, 2020.)

Höjer (2009) puolestaan lähestyy rinnakkaista yhteisvanhemmuussuhdetta ja vähäistä kontaktia stigman näkökulmasta. Hänen mukaansa vahva stigmatisointi saattaa tehdä biologisista vanhemmista passiivisia ja alistuvia. Tämä johtaa tilanteeseen, jossa biologiset vanhemmat eivät todennäköisesti uskalla tuoda esille omia ajatuksiaan ja näkökulmiaan, eivätkä he täten kommunikoi sijaisvanhempien kanssa. Yhteenvetona Höjer (2009) toteaa, että sijaisvanhempien haluttomuus tunnistaa biologisten vanhempien kyvykkyyksiä voi johtaa rinnakkaiseen yhteisvanhemmuussuhteeseen.

Toisaalta joissakin tapauksissa rinnakkainen yhteisvanhemmuus voi olla täysin haluttu tulos ja lapsen edun kannalta paras tulos. Esimerkiksi tilanteissa, joissa biologiset vanhemmat ovat hyväksikäyttäneet lastaan, yhteydenpitoa on syytä rajata niin, että yhteydenpitotilanteissa on mukana aina kolmas henkilö, esimerkiksi sosiaalityöntekijä. (Baltsioti & Farmakopoulou, 2024.) Siirryn seuraavaksi käsittelemään yhteistyökykyisiä yhteisvanhemmuussuhteita.

4.1.3 Yhteistyökykyinen yhteisvanhemmuussuhde

Yhteistyökykyinen yhteisvanhemmuussuhde viittaa tilanteeseen, jossa vanhemmat kommunikoivat paljon keskenään, tukevat toisiaan ja tekevät sekä kompromisseja että etsivät yhteisiä ratkaisuja (Stokkebeck ym., 2021). Kuvailen seuraavaksi, miten yhteistyökykyinen yhteisvanhemmuus näyttäytyi artikkeleiden mukaan käytännössä.

Hedin (2015) toteaa, että biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välinen suhde voi olla alusta alkaen yhteistyökykyinen. Hänen tutkimuksensa mukaan osa biologisista vanhemmista luotti suoraan sijaisvanhempiin ja pyrki tukemaan lapsensa sopeutumista sijaisperheeseen. Baltsiotin ja Farmakopouloun (2024) mukaan tällainen tilanne voi syntyä, kun molemmat osapuolet uskovat toistensa tekevän parhaansa lapsen edun toteutumiseksi. Näin voi syntyä alusta alkaen luottamus, jonka päälle yhteistyökykyinen yhteisvanhemmuussuhde voi muodostua. Luottamuksen myötä biologiset vanhemmat tukea lastaan nojautumaan sijaisvanhempiin esimerkiksi

ohjeistamalla lastaan kertomaan huolistaan sijaisvanhemmille. Tämänkaltainen toiminta voi puolestaan vahvistaa vanhempien välistä yhteistyötä ja suhdetta. (Hedin, 2015.)

Myös Suliman-Aidan (2017) tuo esille luottamuksen merkityksen. Hänen mukaansa yhteistyökykyinen yhteisvanhemmuussuhde voi näkyä niin, että biologisiin vanhempiin luotetaan sillä tavalla, että heidät nähdään kumppaneina ja arvokkaina resursseina, joilla on omat vahvuutensa. Kun sijoitusprosessiin liittyvässä työskentelyssä keskitytään biologisten vanhempien heikkouksien sijaan vahvuuksiin, voidaan samalla korostaa biologisten vanhempien osallisuutta ja toimijuutta. Tämä näkökulma puolestaan tukee yhteistyön muodostumista biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välille.

Yhteistyökykyinen yhteisvanhemmuussuhde voi konkretisoitua myös niin, että biologiset vanhemmat kutsutaan mukaan lapsen kannalta tärkeisiin tapahtumiin, kuten erilaisiin koulun tapahtumiin tai hammaslääkärikäynnille (Hedin, 2015). Myös Semanchin Jones ja kumppanit (2016) korostaa tärkeisiin tapahtumiin mukaan kutsumista. Mukaan kutsumiseen liittyy lisäksi arvostusta ja kunnioitusta sijaisvanhempien taholta biologisia vanhempia kohtaan. Nämä tekijät edistävät yhteistyökykyisen suhteen syntymistä. Semanchin Jones ja kumppanit (2016) tuovat esille, että arvostuksen ja kunnioituksen lisäksi osapuolilta vaaditaan myös ristiriistaisten tunteiden hyväksymistä ja hyväksynnän osoittamista toisiaan kohtaan, jotta yhteistyö voi toimia mahdollisimman hyvin.

Tunteisiin liittyen Lewis ja kumppanit (2022) tuo esille, että on tärkeää käydä läpi osapuolten mahdolliset toiveet, odotukset, oletukset ja ennakoasenteet. Näiden kautta voidaan myös selkeämmin määritellä rooleja, jolloin konflikteja syntyy vähemmän ja yhteistyö onnistuu paremmin. Tällaisessa tilanteessa Lewis ja kumppanit (2022) kuvaa yhteistyökykyistä yhteisvanhemmuutta ”tiimilähestymiseksi” (team approach), jonka avulla voidaan vähentää kireyttä osapuolten välillä ja luoda yhteisiä pelisääntöjä. Lisäksi Lewis ja kumppanit (2022) korostaa empatian roolia yhteistyökykyisessä yhteisvanhemmuudessa. Van de Koot-Dees ja Sliedrecht (2023) kirjoittavat artikkelissaan myös, että yhteistyökykyinen yhteisvanhemmuus sisältää empaattista ja tarkoituksenmukaista keskustelua ja

kuuntelua. Kun biologisilla vanhemmilla on ikään kuin pääsy (”access”) sijaisvanhempien elämään luottamuksellisen suhteen kautta, osapuolet voivat jakaa informaatiota, hoitaa käytännönasioita ja ratkaista lapseen liittyviä asioita yhdessä. Nämä tekijät puolestaan vähentävät konflikteja. Lisäksi Cannaertin ja De Wilden (2025) mukaan sijaishuollon työntekijöiden neuvottelevan roolin avulla voidaan muodostaa ”jaettua maailmaa” (shared world) biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välille, mikä edistää puolestaan yhteistyötä.

Rooleihin viitaten Hedin (2015) kirjoittaa, että parhaimmassa tapauksessa sijaisvanhemmat voivat toimia ikään kuin roolimalleina biologisille vanhemmille. Tällöin avoimen kommunikoinnin kautta biologiset vanhemmat voivat oppia vanhemmuustaitoja sijaisvanhemmilta, mikä voi puolestaan taas edistää lapsen kotiutumista ja positiivista suhdetta osapuolten välillä. Myös Suliman-Aidan (2017) tuo esille artikkelissaan, että yhteistyökykyisessä yhteisvanhemmuudessa sijaisvanhemmat voivat opettaa biologisille vanhemmille vanhemmuustaitoja. Van de Koot-Dees ja Sliedrecht (2023) puolestaan huomasivat tuloksissaan, että yhteistyökykyisissä yhteisvanhemmuussuhteissa sijaisvanhemmat usein rohkaisivat biologisia vanhempia, mikä voidaan nähdä eräänlaisena valmentamisena. Toisaalta rohkaisun kautta suhteen institutionaalinen ja epäsymmetrinen puoli tulevat selkeästi esille; hyvin harvoin biologiset vanhemmat rohkaisevat sijaisvanhempia. Sen sijaan biologiset vanhemmat näyttäytyvät selkeästi asemassa, jossa heitä tarvitsee ikään kuin valmentaa tai rohkaista. Tämän perusteella voidaan myös ajatella, että jollain tavalla biologiset vanhemmat ovat riippuvaisia sijaisvanhemmista yhteistyön muodostumisen suhteen.

4.2 Yhteisvanhemmuussuhteen muodostumista edistävät tekijät

Esittelen tässä alaluvussa erilaisia tekijöitä, joilla voidaan artikkeleiden mukaan edistää yhteisvanhemmuussuhteen muodostumista. Toisin sanoen näiden tekijöiden avulla voidaan vahvistaa yhteistyötä biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välillä.

Edellisessä luvussa toin esille, että kommunikointi, luottamus ja avoimuus ovat avainasemassa yhteistyökykyisessä yhteisvanhemmuussuhteessa. Nämä tekijät

näyttäytyivät myös lähtökohtina, joista suhteen muodostaminen voidaan myös aloittaa. Lewis ja kumppanit (2022) korostaa avoimen keskustelun merkitystä suhteen muodostamisessa. Heidän mukaansa avoin suhde tukee biologisia vanhempia niin, että he uskaltavat kertoa rehellisesti omista haasteistaan ja huolenaiheistaan. Tämä puolestaan tukee työskentelyä, sillä tällöin haasteet ja tuen tarpeet voidaan määritellä paremmin ja niihin voidaan vastata tehokkaammin. Näin toteaa myös Suliman-Aidan (2017) kirjoittamalla, että yhteisvanhemmuussuhteen muodostumista voidaan edistää selvittämättä biologisten vanhempien tarpeet sisältäen heidän historiansa ja nykyinen elämäntilanne sekä heidän suhde lapseensa. Lisäksi McWeyn ja kumppaneiden (2023) mukaan yhteisvanhemmuutta edistää vallan jakaminen osapuolten kesken, empatia ja rohkaisu positiivisiin suhteisiin. Baltiotti ja Farmakopoulou (2024) kuitenkin huomauttavat, että lähtökohta on usein se, että molemmat osapuolet ovat epäluottavaisia toistensa suhteen. Tämä on tiedostettava ja otettava huomioon suhdetta muodostettaessa. Kun keskustelu on avointa ja tuen tarpeet ovat selkeät, työskentely voi toteutua johdonmukaisesti ja tavoitteet ovat myös selvät. Ajattelen, että nämä asiat myös selkiyttävät molempien osapuolten rooleja ja odotuksia, jolloin yhteisvanhemmuussuhteen muodostaminen onnistuu paremmin.

Hedin (2015) tuo toisaalta esille, että on merkityksellistä, miten kommunikointi tapahtuu. Hänen mukaansa yhteisvanhemmuussuhteen muodostamista voivat edistää kasvokkaiset kohtaamiset sijaisvanhempien ja biologisten vanhempien välillä. Kasvokkaiset kohtaamiset voivat kasvattaa sijaisvanhempien toleranssia ja empatiaa biologisia vanhempia kohtaan. Tämän myötä heidän välillensä on mahdollista muodostua entistä luottavaisempi ja avoimempi suhde. Myös Suliman-Aidan (2017) tuo esille tämän näkökulman. Hänen mukaansa yhteisvanhemmuutta edistävät erityisesti kotikäynnit. Kun sijaisvanhemmat käyvät biologisten vanhempien luona ja päinvastoin, se voi vahvistaa heidän välistään yhteyttä ja lähentää osapuolia.

Toisaalta kommunikointiin liittyy myös se, mitä ja miten tietoa jaetaan. Yhteisvanhemmuus sujuu paremmin silloin, kun biologiset vanhemmat saavat säännöllisesti ja riittävästi tietoa lapsen tilanteesta sijaisperheessä. Tällöin biologiset vanhemmat voivat luottaa sijaisvanhempiin ja huomata myös kehitystä lapsen tilanteessa, mikäli sijoitus on tehty lapsen liittyvistä syistä. (Hedin, 2015.)

Avoimuuden lisäksi Hedin (2015) toteaa, että yhteistyötä edistää asioista sopiminen etukäteen. Kun biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välillä on sopimus esimerkiksi siitä, mitä lapsi saa tehdä loma-aikoina, osapuolet eivät asetu toisiaan vastaan. Yhteiset säännöt lapselle vahvistavat täten myös osapuolten välistä suhdetta ja tukevat lapsen kasvatusta yhteisymmärryksessä. Lisäksi kulttuuristen tekijöiden läpikäyminen voi helpottaa suhteen muodostumista. Kulttuurisilla tekijöillä Hedin (2015) viittaa asioihin, kuten kasvatukseen, arvoihin ja tapoihin. Sovittamalla nämä yhteen, muodostuu vanhempien välille helpommin parempi suhde.

Lewis ja kumppanit (2022) on myös määritellyt kolme konkreettista keinoa, joilla yhteisvanhemmuuden muodostaminen voidaan aloittaa. Ensimmäisenä on lohtupuhelut ("comfort calls"), joilla tarkoitetaan puheluita sijaisperheestä biologisille vanhemmille heti sijoituksen tapahduttua. Puheluiden tarkoituksena on antaa biologisille vanhemmille tilaa kertoa tärkeitä tietoja lapsesta, jonka myötä voidaan luoda perusta yhteistyösuhteelle. Toisena on kumppanuussuunnitelmat ("partnership plans"), johon kirjataan sijoituksen alussa osapuolten toiveet ja odotukset sijoituksen suhteen. Samalla suunnitelmaan voidaan kirjata halutut kommunikaatiomuodot (puhelut, viestit yms.). Kolmantena on vaihtotilanteiden suunnittelu ("improved transition planning"). Lewis ja kumppanit (2022) viittaa tällä tilanteisiin, jossa lapsi siirtyy sijaisperheestä toiseen sijaisperheeseen tai sijaisperheestä kotiin. Tilanteiden tarkka suunnittelu etukäteen voi vähentää kaikkien osapuolten stressiä.

Kolmessa artikkelissa nostettiin esille myös koulutukset ja ohjaus sekä sijaisvanhemmille että biologisille vanhemmille keinoina, joilla voitaisiin vahvistaa yhteistyön muodostumista. Suliman-Aidan (2017) tuo esille, että molemmat osapuolet tarvitsisivat oman koulutuksen yhteisvanhemmuudesta. Hedin (2015) puolestaan toteaa artikkelissaan, että skandinaavisessa kontekstissa biologisille vanhemmille ja sijaisvanhemmille ei ole olemassa mallia, jonka mukaan heidän tulisi toimia. Tällaisen mallin luominen ja osapuolten kouluttaminen sen mukaisesti olisi kuitenkin tarpeen. Lisäksi Höjerin (2009) tutkimuksessa biologiset vanhemmat kertoivat, että he toivovat, että heille selvennettäisiin odotuksia, joita heihin kohdistuu. Biologiset vanhemmat kokivat, etteivät he tiedä, miten tilanteessa, jossa heidän lapsensa on sijoitettu kodin ulkopuolelle, tulisi toimia. Samansuuntaisesti Lewiksen ja kumppaneiden (2022) mukaan sijaisvanhempia ei opasteta tarpeeksi

yhteisvanhemmuuteen ja luottamuksellisten suhteiden muodostamiseen liittyen. Tämän vuoksi sijaisvanhemmilla ei välttämättä ole valmiuksia yhteistyöhön biologisten vanhempien kanssa. Heidän mukaansa sijaisvanhemmat tarvitsisivat enemmän tukea yhteistyösuhteiden muodostamista varten. Lisäksi sijaisvanhemmat voisivat myös oppia toisilta kokeneemmilta sijaisvanhemmilta yhteistyötä biologisten vanhempien kanssa.

Ohjaukseen liittyen kolme artikkelia nosti esille näkökulman sosiaalitoimen tarjoamasta tuesta. Hedin (2015) kirjoittaa, että sosiaalityöntekijät voivat auttaa käytännönasioissa ja esimerkiksi tapaamisasioista sovittaessa. Sosiaalityöntekijät voivat olla ikään kuin neuvottelevassa roolissa biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välillä. Tämän lisäksi Hedin (2015) korostaa sosiaalityöntekijän tuen merkitystä erityisesti tilanteissa, joissa osapuolten välillä on konfliktoitunut yhteisvanhemmuussuhde. McWey ja kumppanit (2023) korostaa tutkimuksessaan, että sosiaalityöntekijä voi muodostaa, auttaa, vahvistaa ja ylläpitää suhteita. Myös Baltsiotin ja Farmakopouloun (2024) mukaan sosiaalityöntekijällä on erityisen tärkeä rooli yhteisvanhemmuussuhteiden muodostumisessa.

Hansen ja Gerdts-Andersen (2025) puolestaan toteavat, että sosiaalityöntekijöiden tulisi tukea sijaisvanhempia niin, että alusta alkaen oletus olisi, että sijaisvanhemmat pitäisivät yhteyttä biologisiin vanhempiin. Hansenin ja Gerdts-Andersenin (2025) mukaan sijaishuollon työntekijät saattavat käsitellä vain osittain sijaisvanhempien ja biologisten vanhempien välisiä ristiriitoja. Sen sijaan, että sijaishuollon työntekijät tarjoaisivat tarvittavaa tietoa ja neuvottelisivat tavalla, joka voisi edistää yhteistä ymmärrystä ja yhteistyötä, he sallivat sijaisvanhempien toiveiden mennä sekä lapsen että biologisten vanhempien tarpeiden edelle. Hansenin ja Gerdts-Andersenin (2025) havainnot korostavat, että sijaishuollon työntekijöiden on tärkeää tasapainottaa sijaisvanhempien tarpeet ja mielipiteet samalla, kun he varmistavat lapsen edun toteutumisen ja ylläpitävät yhteistyösuhdetta biologisten vanhempien kanssa.

Myös erilaiset asenteet, suhtautuminen ja ennakko-oletukset näyttävät merkityksellisinä edistävinä tekijöinä yhteisvanhemmuussuhdetta muodostettaessa. Hedinin (2015) mukaan sijaisvanhempien suhtautuminen biologisiin vanhempiin näyttää elintärkeänä suhteen muodostamisen kannalta. Sijaisvanhempien arvostus

biologisia vanhempia kohtaan auttaa merkittävästi suhteen muodostumista. Toisaalta yhteisvanhemmuussuhteen muodostumista voi myös edistää se, että sijaisvanhemmat puhuvat positiivisesti biologisista vanhemmista lapselle painottaen biologisten vanhempien resursseja haasteiden sijaan (Järvinen & Luckow, 2020). Baltsioti ja Farmakopoulou (2024) lähestyvät asiaa ymmärryksen näkökulmasta. Heidän mukaansa ymmärrys tarkoittaa, että biologiset vanhemmat ymmärtävät, miksi sijoitus on tehty. Ymmärrys tarkoittaa myös sitä, että sijaisvanhemmat eivät kritisoi biologisia vanhempia, vaan suhtautuvat heihin lempeästi. Kun taustalla on halu yhteistyöhön, voi yhteisvanhemmuussuhde muodostua.

Shepin ja kumppaneiden (2025) mukaan yhteisvanhemmuussuhteen muodostumista auttaa se, että sijaisvanhemmat suhtautuvat biologisiin vanhempiin avainkumppaneina ("key partners"). Tällä viitataan siihen, että sijaisvanhemmat ja biologiset vanhemmat jakavat aktiivisesti tietoa lapsesta ja kasvatuksesta. Samalla he korostavat vanhemmuuden jakamista ("sharing parental power") eli aktiivisesti vastuun jakamista biologisten vanhempien kanssa. Lisäksi empaattinen suhtautuminen biologisiin vanhempiin on näyttäytynyt merkittävänä tekijänä yhteistyötä muodostettaessa. Myös Hansenin & Gerdtts-Andersenin (2025) tutkimuksessa tuodaan esille, että useat lastensuojelun työntekijät korostivat haastatteluissa, että on olennaisen tärkeää, että sijaisvanhemmat puhuvat biologisista vanhemmista myönteisesti, sillä tämä auttaa lasta tuntemaan olonsa turvalliseksi ja tuetuksi ennen tapaamisia, niiden aikana ja jälkeen. Tämä näkökulma nostetaan esille myös Chateaneufin ja kumppaneiden tutkimuksessa (2017); Se, että sijaisvanhemmat auttavat lasta näkemään biologisissa vanhemmissa hyviä puolia, voi auttaa suhteen muodostumista.

Chateaneuf ja kumppanit (2017) lähestyy suhtautumista tunnistamisen ja tunnustamisen kautta. Yhteistyökykyisen suhteen muodostumista voi auttaa se, että sijaisvanhemmat tunnistavat ja tunnustavat biologisten vanhempien kyvyt. Useissa tilanteissa biologisilta vanhemmilta ei voi olettaa täydellisyyttä, minkä ymmärtäminen voi auttaa sijaisvanhempia muodostamaan suhdetta biologisiin vanhempiin. Erittäin merkityksellisenä näyttäytyy myös se, että biologiset vanhemmat hyväksyvät sijoituksen. Tilanteissa, joissa biologiset vanhemmat vastustavat sijoitusta, ilmapiiristä tulee helposti kilpailullinen ja vastakkain asetteleva. (Em.)

Toisaalta Chateaneuf ja kumppanit (2017) tuo myös esille, että myönteisen suhteen ylläpitäminen edellyttää sopeutumista molemmilta osapuolilta. Heidän mukaansa biologisten vanhempien pitäisi antaa lapsen olla osa ja tulla osaksi sijaisperhettä. Biologisten vanhempien pitäisi myös pystyä myöntämään, että sijaisvanhemmista voi tulla lapselle merkityksellisiä ja antaa lapsen muodostaa suhdettaan heihin.

Viimeisenä nostan esille biologisten vanhempien mukaan ottamisen prosessiin keinona muodostaa yhteisvanhemmuussuhdetta. Höjerin (2009) mukaan tilanteissa, joissa sijaisvanhemmat kutsuivat biologiset vanhemmat mukaan lapsen elämään, yhteistyö osapuolten välillä sujui paremmin. Tämä kuitenkin vaatii suunnittelua toimiakseen. Hansenin ja Gerdts-Andersenin (2025) mukaan vahva viestintä ja suunnittelu sijais- ja biologisten vanhempien välillä on tärkeää. Lapsen kannalta paras lopputulos saavutetaan, kun sijaisvanhemmat voivat koordinoida ja tukea tapaamisia sopien ajoista ja päivämääristä joustavasti. Shepin ja kumppaneiden (2025) mukaan ei kuitenkaan ole itsestään selvää, milloin biologiset vanhemmat ja sijaisvanhemmat juttelevat keskenään, vaan tästä pitää sopia. Tämä voi realisoitua esimerkiksi sovittuina puheluajankohtina. Toisaalta asioista sopiminen edellyttää joustavuutta molemmilta osapuolilta. Joustamisen ja sopimisen kautta voidaan puolestaan muodostaa luottamuksellista yhteisvanhemmuussuhdetta.

Ajattelen, että Höjer (2009) tiivistää suhteellisen hyvin tekijät, jotka edistävät yhteisvanhemmuussuhteen muodostumista: ”Avaimet hyvään yhteistyöhön olivat selkeys, avoimuus, arvostus ja hyväntahtoisuus”. Semanchin Jones (2016) kuitenkin korostaa artikkelissaan, että sijoitettujen lapsien tapauksia tulisi lähestyä aina yksi kerrallaan. Jokaisella perheellä on erilaiset tarpeet, jonka vuoksi jokaisen perheen tilanne on aina arvioitava yksilöllisesti. Eri perheille toimivat siis erilaiset ratkaisut, eikä yhtä mallia yhteisvanhemmuussuhteen muodostamiseksi tai ylläpitämiseksi ole olemassa. Siirryn viimeiseksi käsittelemään tekijöitä, jotka estävät yhteisvanhemmuussuhteen muodostumista.

4.3 Yhteisvanhemmuussuhteen muodostumista estävät tekijät

Edeltävässä alaluvussa esittelin tekijöitä, jotka edistävät yhteisvanhemmuussuhteen muodostumista sijaisvanhempien ja biologisten vanhempien välillä. Ajattelen, että

käytännössä edistävien tekijöiden vastakohtien voidaan ajatella olevan estäviä tekijöitä. Edellä toin esille, että esimerkiksi asioista sopiminen, avoin kommunikointi ja osapuolten keskinäinen arvostus toisiaan kohtaan edistävät yhteisvanhemmuussuhteen muodostumista. Tällöin asioista sopimatta jättäminen, kommunikoimattomuus ja arvostuksen puute estävät yhteisvanhemmuussuhteen muodostumista. Tästä huolimatta artikkelit toivat kuitenkin esille erityisesti tiettyjä estäviä tekijöitä, joita esittelen seuraavaksi.

Baltsiotin ja Farmakopouloun (2024) mukaan toisinaan yhteisvanhemmuussuhteen muodostumista estäviksi tekijöiksi voivat nousta hyvin erilaiset lähtökohdat sijaisvanhempien ja biologisten vanhempien välillä. Lähtökohdilla viitataan tutkimuksessa resursseihin, kykyihin ja tarpeisiin, jotka voivat erota voimakkaasti osapuolten välillä. Baltsioti ja Farmakopoulou (2024) nostavat esimerkkinä esille tilanteen, jossa biologiset vanhemmat ovat vahvasti päihderiippuvaisia ja tarvitsevat sen takia huomattavasti tukea, eikä heidän kanssaan kommunikointi ole helppoa. Verrattuna tilanteeseen, jossa sijoitus on tapahtunut vapaaehtoisesti, lähtökohdat yhteistyölle ovat hyvin erilaiset. Toisaalta tutkimuksessa nostetaan esille myös näkökulma yhteisvanhemmuuden tarpeellisuudesta; mikäli alusta asti tiedetään, että kyseessä on vain lyhyt sijoitus, ei yhteisvanhemmuussuhteen muodostaminen ole välttämättä mielekäästä. Myös Chateaneufin ja kumppaneiden (2017) mukaan biologisten vanhempien haasteet, kuten alkoholin tai muiden päihteiden käyttö, mielenterveyshaasteet, vankilaan joutuminen hankaloittavat osapuolten välistä suhdetta.

Yllä mainittuihin lähtökotiin liittyen Höjer (2009) nostaa esille, että suurin osa vanhemmista, joiden lapsi on sijoitettu kodin ulkopuolelle, on yksinhuoltajaäitejä, joilla on heikot sosiaaliset verkostot sekä epävakaa sosiaalinen ja taloudellinen tilanne. Lisäksi perheissä, joista lapsi on sijoitettu, on usein useampi samanaikainen ongelma, kuten päihdeongelma tai mielenterveysongelma. Nämä lähtökohdat voivat myös estää yhteisvanhemmuussuhteen muodostumista, ellei niitä oteta työskentelyssä huomioon. Lisäksi lähtökohdat asettavat osapuolet hyvin erilaisiin asemiin, mikä voi luoda konflikteja osapuolten välille.

Suliman-Aidan (2017) nostaa puolestaan esille, että mikäli lähtökohtana sijaishuollossa on hierarkisuus, voi siitä muodostua yhteisvanhemmuutta estävä tekijä. Jos sijaishuolto rakentuu vahvasti ajatuksen varaan, jossa sosiaalityöntekijä on hierarkiassa ylimpänä, sijaisvanhemmat toisena ja biologiset vanhemmat alimpina, jää biologisten vanhempien rooli hyvin pieneksi. Tällöin biologisten vanhempien näkökulmasta sijaisvanhemmat saattavat näyttäytyä sosiaalityöntekijän yhteistyökumppaneina, kun taas biologiset vanhemmat saattavat näyttäytyä riittämättöminä, korjausta tarvitsevinä ja vain harvoin tunnustettuja vahvuuksia omaavina. Tällaisessa tilanteessa biologiset vanhemmat eivät välttämättä näyttäydy henkilöinä, joihin yhteisvanhemmuussuhde kannattaisi muodostaa. Tähän liittyen Hedin (2015) kirjoittaa, että biologisten vanhempien sulkeminen ulkopuolelle ja huono tiedonvälitys estävät suhteen muodostumista.

Myös Collings ja kumppanit (2019) kirjoittavat laajemmin sijaishuoltojärjestelmästä todeten, että erityisesti yhteisvanhemmuussuhteiden muodostumista haittaa lastensuojelun työntekijöiden vaihtuminen ja kokemattomat työntekijät. Sijaisvanhemmat ovat haastatteluissa kertoneet, että kokemattomat työntekijät eivät välttämättä osaa tukea suhteiden syntymistä ja ylläpitoa samalla tavalla kuin kokeneemmat työntekijät. Lisäksi Lewis ja kumppanit (2022) tuo esille, että monet sosiaalityöntekijät ovat ylityöllistettyjä, jonka vuoksi sosiaalityöntekijät eivät aina pysty tarjoamaan tarvittavaa tukea. Myös Hedin (2015) tunnistaa artikkelissaan, että joissakin tilanteissa sosiaalitoimi ei kykene tarjoamaan riittävästi tukea, jolloin siitä muodostuu yhteisvanhemmuussuhdetta estävä tekijä.

Cannaertin ja De Wilden (2025) tutkimuksessa puolestaan huomattiin, että sijaishuollon työntekijöillä saattaa olla myös vanhanaikaisia normeja (old-fashioned norms), jotka liittyvät ideaaliin perherakenteeseen ja hyvään vanhemmuuteen. Mikäli työntekijät eivät haasta omaa ajattelua, on vaarana, että he ohjaavat prosessia niin, ettei osapuolten välille pääse syntymään yhteistyösuhdetta. Lisäksi Cannaertin ja De Wilden (2025) mukaan haasteena on, että sijaishuollon työntekijät saattavat ajan myötä ajautua jommankumman osapuolen puolelle. Tällöin sijaishuollon työntekijöiden ajatukset tilanteista muokkaavat myös yhteisvanhemmuussuhteen muodostumista ja pysyvyyttä.

Laajemmin tarkasteluna artikkelit tuovat myös esille, että useiden maiden (kuten esimerkiksi Ruotsin, Kreikan, Iso-Britannian ja Kanadan) lainsäädäntö velvoittaa sijaisvanhempia ja biologisia vanhempia jonkinlaiseen yhteydenpitoon. Tällöin suhde voi myös osittain perustua puhtaasti veloitteeseen, eikä niinkään tahtotilaan. Ajattelen, että tämänkaltainen pakotettu suhde on myös itsessään estävä tekijä yhteistyön syntymiselle.

5 Johtopäätökset ja pohdinta

Tutkielmani tavoitteena oli kuvata kartoittavan kirjallisuuskatsauksen keinoin yhteisvanhemmuussuhteita lastensuojelun sijaishuollossa, tarkemmin perhehoidossa. Tarkoitukseni oli keskittyä sijoitetun lapsen biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välisiin suhteisiin. Tähän pyrin kahdella tutkimuskysymyksellä:

1) Millaisia yhteisvanhemmuussuhteita lastensuojelun perhehoitoon sijoitetun lapsen biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välillä on?

2) Mitkä tekijät edistävät toimivien yhteisvanhemmuussuhteiden muodostumista? Mitkä tekijät puolestaan estävät edellä mainittujen suhteiden muodostumista?

5.1 Tutkimustulosten tarkastelu

Tarkastelin aluksi kirjallisuuskatsaukseen valikoituneita artikkeleita aineistolähtöisesti; tarkastelin sitä, miten yhteisvanhemmuussuhteet näyttäytyivät artikkeleissa, ja mitä näkökulmia artikkelit nostivat aiheeseen liittyen esille. Aineistosta nousi esille, että biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välinen yhteisvanhemmuussuhde näyttääytyy hyödyllisenä, merkityksellisenä ja lapsen hyvinvointia edistävänä. (Hansen & Gerds Andersen, 2025; Lewis ym., 2022; Hedin, 2015; Baltiotti & Farmakopoulou, 2024; Suliman-Aidan, 2017.) Aikaisemmissa tutkimuksissa on nostettu vahvasti esille näkökulma siitä, että biologisten vanhempien ja lapsen välinen yhteydenpito on monissa tilanteissa hyödyllistä ja se vaikuttaa merkittävästi lapsen hyvinvointiin. (Hedin, 2015; Shep ym., 2025; Suliman-Aidan, 2017.) Yhteydenpito kuitenkin tosiasiallinen mahdollistuminen vaatii kuitenkin sitä, että myös sijais- ja biologisten vanhempien välillä on yhteys (Hedin, 2015).

Toisaalta tilanteissa, joissa sijaisvanhempien ja biologisten vanhempien välillä oli riittävä yhteys, yhteydenpito näyttöytyi haitallisena lapsen hyvinvoinnin kannalta. Tällöin lapsi saattaa kokea esimerkiksi hämmennystä, stressiä ja ahdistusta. Näin ollen joissain tapauksissa yhteisvanhemmuussuhde näyttöytyi ei tavoittelemisen arvoisena. Artikkeleissa ei kuitenkaan tuotu esille, onko tällöin asiat parempi järjestää niin, että sosiaalitoimi hoitaa kaikki käytännön asiat, eivätkä biologiset vanhemmat ja

sijaisvanhemmat joudu kommunikoimaan keskenään. Tällainen tilanne voi kuitenkin luonnollisesti vaikeuttaa lapsen ja biologisten vanhempien välistä yhteydenpitoa, jonka tiedetään olevan usein haitallista lapselle. (Hansen & Gerdts Andersen, 2025; Collings ym., 2019; Hedin, 2015.)

Yhteisvanhemmuussuhteet näyttäytyivät artikkeleissa myös vahvasti roolittuneina ja epäsymmetrisinä suhteina. Sijaisvanhemmat näyttävät kokevan haastavana sen, että heidän tulisi samanaikaisesti toimia sekä rakastavina vanhempina sijoitetulle lapselle että olla ammatillisia ja noudattaa tarkoin lastensuojelun määrittelemiä rajoja. Biologiset vanhemmat puolestaan kokevat usein olevan altavastajaan asemassa verrattuna sijaisvanhempiin. Biologiset vanhemmat saattavat myös kokea tilanteesta häpeää ja epäonnistumista. Loppujen lopuksi yhteisvanhemmuussuhde on pohjimmiltaan institutionaalinen suhde, mikä luo epäsymmetrisyyden osapuolten välille. (Järvinen & Luckow, 2020; Hansen & Gerdts Andersen, 2025; Höjer, 2009.)

Tämän jälkeen siirryin tarkastelemaan yhteisvanhemmuussuhteita kolmen kategorian kautta niin ikään teoriaohjaavasti. Nämä kolme kategoriaa olivat konfliktoitunut, rinnakkainen ja yhteistyökykyinen yhteisvanhemmuussuhde. Tarkoitukseni oli kuvailla, miten nämä kolme erilaista yhteistyösuhdetta näkyvät artikkeleissa.

Konfliktoitueessa yhteisvanhemmuussuhteessa biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välillä on paljon yhteydenpitoa ja konflikteja. Artikkelit toivat esille sekä syitä, jotka saattavat johtaa konflikteihin, että käytöstä, jona konfliktoitunut suhde saattaa näkyä. Artikkeleissa nostettiin esille, että biologiset vanhemmat saattavat olla aggressiivisia ja jopa väkivaltaisista sijaisvanhempia kohtaan, mikäli he kokevat sijaisvanhemmat uhkaksi omalle vanhemmuudelleen. Tällöin sijaisvanhemmat voivat joutua ammatilliseen rooliin, jolloin heidän on rajattava biologisia vanhempia, mikä voi puolestaan lisätä konflikteja osapuolten välillä. (Chateaneuf ym., 2017; Hedin, 2015; Järvinen & Luckow, 2020; McWey ym., 2023; Collings ym., 2019.)

Myös aineellisten resurssien erot osapuolten välillä voivat luoda konflikteja. Biologiset vanhemmat saattavat kokea, että sijaisvanhempien paremmat resurssit luovat

tilanteen, jossa lapsi haluaa olla mieluummin sijaisvanhempien luona. (Järvinen & Luckow, 2020.)

Lisäksi erilaiset mielikuvat, odotukset ja ennakko-oletus saattavat aiheuttaa konflikteja. Biologiset vanhemmat saattavat syyttää sijaisvanhempia lapsensa menettämistä. Biologiset vanhemmat saattavat myös kokea, että viranomaiset ja sijaisvanhemmat toimivat yhdessä sulkien biologiset vanhemmat ulkopuolelle. Toisaalta myös sijaisvanhemmat saattavat kokea biologiset vanhemmat uhkana sijoituksen onnistumiselle, mikäli biologiset vanhemmat ovat hyvin vihamielisiä. (Järvinen & Luckow, 2020.)

Rinnakkaisessa yhteisvanhemmuussuhteessa biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välillä on hyvin vähän kontaktia, jolloin myöskään konflikteja ei synny. Rinnakkainen yhteisvanhemmuus ei näkynyt artikkeleissa paljoa. Käytännössä rinnakkainen yhteisvanhemmuussuhde syntyy silloin, kun sosiaalitoimi hoitaa kaikki käytännönasiat niin, ettei biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien ole tarpeellista kommunikoida keskenään. Toisinaan tällainen tilanne voi olla myös optimaalinen, silloin kun arvioidaan, ettei yhteydenpito edistä lapsen tilannetta. Toisaalta sosiaalitoimi voi myös pitää osapuolet erillään toisistaan, vaikka osapuolet eivät tätä itse tahtoisi. Tällöin byrokratian rajat erottavat biologiset vanhemmat ja sijaisvanhemmat toisistaan niin, ettei heidän välillensä ole edes mahdollista syntyä minkäänlaista suhdetta. (Hedin, 2015; Collings ym., 2019.)

Artikkeleissa nostettiin myös esille, että rinnakkainen yhteisvanhemmuussuhde voi olla haluttu tulos silloin, kun sijoituksen tiedetään alusta alkaen olevan lyhytkestoinen. Tällöin yhteisvanhemmuussuhteelle ei välttämättä ole tarvetta, eikä sen syntyminen ole sijoituksen onnistumisen kannalta välttämätöntä. (Baltsioti & Farmakopoulou, 2024.)

Yhteistyökykyisessä yhteisvanhemmuussuhteessa biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välillä on paljon yhteydenpitoa, he pystyvät sopimaan asioista ja tekemään kompromisseja. Tämänkaltainen suhde osapuolten välillä on selkeästi paras vaihtoehto sekä vanhempien kannalta että lapsen näkökulmasta. Kuten jo

aikaisemmin on todettu, hyvä yhteisvanhemmuussuhde tukee myös sijoitetun lapsen hyvinvointia kokonaisvaltaisesti.

Yhteistyökykyinen yhteisvanhemmuussuhde näyttäytyi artikkeleissa keskinäisenä luottamuksena, arvostuksena, mukaan ottamisena ja joustamisena. Yhteistyökykyisessä yhteisvanhemmuussuhteessa osapuolet uskovat, että molemmat tekevät parhaansa lapsen edun toteutumiseksi, lapsen tilanteen parantamiseksi ja lapsesta huolehtimiseksi. Asioista voidaan sopia joustavasti ja lasta voidaan kasvattaa yhteisten pelisääntöjen kautta. Molemmilla osapuolilla on selkeät omat roolinsa ja molemmat osapuolet nähdään tärkeinä kumppaneina sijoitusprosessin onnistumiseksi mahdollisimman hyvin. (Hedin, 2015; Baltsioti & Farmakopoulou, 2024; Suliman-Aidan, 2017.)

Erilaisten yhteisvanhemmuussuhteiden tarkastelun jälkeen siirryin tarkastelemaan yhteisvanhemmuussuhdetta edistäviä tekijöitä. Edistävinä tekijöinä artikkeleissa näyttäytyvät avoin, rehellinen, luottamuksellinen ja aktiivinen kommunikointi. Kasvokkaiset tapaamiset, kotikäynnit, empatian osoittaminen ja ristiriitaisten tunteiden tunnistaminen ja hyväksyminen näyttäytyivät myös tekijöinä, jotka tukivat yhteistyön muodostumista. Lisäksi artikkeleissa nostettiin esille konkreettisia keinoja, kuten lohtupuhelut ("comfort calls") sijaisvanhemmilta biologisille vanhemmille, jotka voivat tukea yhteisvanhemmuussuhdetta. Useampi artikkeli mainitsi myös yhtenä keinona erilaiset koulutukset, sosiaalityön osallistumisen ja osapuolten ohjaamisen ja neuvomisen keinoina, joilla voidaan sovittaa yhteen erilaisia näkemyksiä ja lisätä molempien osapuolten empaattisuutta, niin että heidän välillensä muodostuisi mahdollisimman hyvä suhde. (Lewis ym., 2022; Suliman-Aidan, 2017; McWey ym., 2023; Baltsioti & Farmakopoulou, 2024; Hedin, 2015; Hansen & Gerds Andersen, 2025; Shep ym., 2025.)

Estävinä tekijöinä näyttäytyivät puolestaan pitkälti edistävien tekijöiden vastakohtat. Estävinä tekijöinä artikkeleissa nousi erityisesti esille arvostuksen puute ja ulkopuolelle sulkeminen. Nämä kaksi tekijää liittyivät enemmän biologisiin vanhempiin, mutta ajattelen, että arvostuksen puute sijaisvanhemiakin kohtaan voi olla estävä tekijä yhteistyön muodostumiselle. Lisäksi estäviä tekijöitä voivat olla myös biologisten vanhempien mielenterveys- ja päihdeongelmat, sijaishuoltojärjestelmän

hierarkkisuus ja työntekijöiden vanhanaikaiset normit. (Baltsioti & Farmakopoulou, 2024; Chateaneuf, 2017; Suliman-Aidan, 2017.)

Tutkimustulokset kuvailevat sekä aineistolähtöisesti että teoriaohjaavasti lastensuojelun perhehoidossa sijaisvanhempien ja biologisten vanhempien välisiä yhteisvanhemmuussuhteita. Tutkimustulokset kuvailevat kattavasti tämänhetkistä tietoa yhteisvanhemmuussuhteista. Lisäksi tutkimustulokset tuovat esille sekä toimivien yhteisvanhemmuussuhteiden muodostamista edistäviä tekijöitä että vastaavasti edellä mainittujen suhteiden muodostamista estäviä tekijöitä.

5.2 Johtopäätökset ja pohdinta tutkielman tuloksista

Tuloksia ei voida yleistää yhteenkään tiettyyn lastensuojelujärjestelmään, sillä lastensuojelujärjestelmät eroavat monin tavoin toisistaan. Ajattelen kuitenkin, että tämän tutkielman tuloksia on mahdollista hyödyntää ajatuksina siitä, miten järjestelmiä kehitetään, miten yhteisvanhemmuussuhteisiin suhtaudutaan ja miten yhteisvanhemmuussuhteet voidaan huomioida lastensuojelun perhehoidossa. Ajattelen, että tämän tutkielman rikkautena on kansainvälinen aineisto, mikä osaltaan mahdollisti mahdollisimman kattavan ja monipuolisen kirjallisuuskatsauksen yhteisvanhemmuuteen liittyen.

Kirjallisuuskatsauksen artikkelit lähestyvät yhteisvanhemmuutta ja yhteisvanhemmuussuhteita hyvin erilaisista näkökulmista. Osa artikkeleista puhui erityisesti yhteisvanhemmuussuhteiden hyödyistä, kun taas osa artikkeleista toi esille enemmän yhteisvanhemmuussuhteen puuttumisen negatiivisia seurauksia. Artikkelit eivät tästä huolimatta tarkastelleet juurikaan yhteisvanhemmuussuhteiden kehittymistä ja muokkaantumista. Ajattelen, että biologisten vanhempien ja sijaisvanhempien välistä yhteisvanhemmuussuhdetta ei ole mahdollista kategorisoida kovin tarkasti, sillä kyse on pohjimmiltaan ihmissuhteesta. Täten ajattelen, että yhteisvanhemmuussuhteet ovat dynaamisia; ne voivat muuttua esimerkiksi konfliktoituneesta rinnakkaiseksi yhteisvanhemmuussuhteeksi ja edelleen yhteistyökykyiseksi yhteisvanhemmuussuhteeksi. Toisaalta sama suhde voi myös sisältää elementtejä kaikista edellä mainitusta kolmesta kategoriasta;

yhteisvanhemmuussuhde voi tietyissä tilanteissa näyttäytyä konfliktoituneelta ja toisessa tilanteessa yhteistyökyiseltä.

Edellä mainitusta huolimatta ajattelen, että tässä tutkielmassa käyttämäni kolmijakoinen kategorisointi yhteisvanhemmuussuhteille oli toimiva ja hyödyllinen. Vaikka kategorisointia ei ole luotu perhehoidon yhteisvanhemmuussuhteiden tarkastelua varten, kategorisoinnin avulla pystyin luokittelemaan erilaisia suhteita. Ajattelen, että kategorisointia voi myös parhaassa tapauksessa hyödyntää perhehoidossa asiakastyön tukena ja pohtia sitä, millainen yhteisvanhemmuussuhde osapuolien välillä on juuri sillä hetkellä. Tällä hetkellä tilanne kuitenkin on se, että yhteisvanhemmuudelle ei ole olemassa minkäänlaista valmista mallia (Perhehoitoliitto, 2025a), joten tämä kategorisointi voi olla myös apuna mallin luomisessa. On kuitenkin hyvä pitää mielessä, että tällaisen kategorisoinnin hyödyntäminen kuitenkin ohjaa analyysiä ja jättää väistämättä osan tiedosta analyysin ulkopuolelle.

Ajattelen myös, että sosiaalityöntekijän rooli yhteisvanhemmuussuhteiden luomisessa, ylläpitämisessä ja tukemisessa näkyi artikkeleissa hämmentävän vähän. Sosiaalityöntekijä on kuitenkin keskeinen toimija suhteen keskellä, minkä vuoksi oletin, että sosiaalityöntekijän roolia ja mahdollisuuksia olisi korostettu enemmän. Yleisesti ottaen sosiaalityön rooli artikkeleissa oli hyvin vähäinen.

Lopulta keskeisenä johtopäätöksenä voidaan todeta, että mahdollisimman avoin, läpinäkyvä ja odotuksien mukainen työskentely näyttää tuottavan parhaan mahdollisen tuloksen. Hedin (2015) käyttää artikkelissaan käsitettä avoin sijaisperhe ("open foster family"), joka kuvaa mielestäni hienosti sitä, mihin yhteisvanhemmuussuhteilla pitäisi pyrkiä lastensuojelun perhehoidossa.

5.3 Mahdolliset jatkotutkimusaiheet

Kuten jo aikaisemmin on todettu, yhteisvanhemmuussuhteita perhehoidossa on tutkittu vain vähän. Tämän vuoksi ajattelen, että kaikki aiheen ympärille liittyvä tutkimus olisi tarpeen tiedon, ymmärtämisen ja osaamisen lisäämiseksi. On myös huomattavaa, että kirjallisuuskatsauksen artikkeleissa viitattiin pitkälti toinen

toisiinsa, minkä ajattelen kertovan siitä, että tutkimus aiheen ympärillä on vähäistä. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että lapsen suhteesta sijais- ja biologisiin vanhempiin sekä sijais- ja biologisten vanhempien suhteesta lapseen löytyy huomattavasti enemmän tutkimusta. Vanhempien välisen suhteen tutkimus on siis jäänyt eräänlaiseen katveeseen.

Ajattelen myös, että pitkittäistutkimukset yhteisvanhemmuussuhteiden muodostumisesta ja muuttumisesta olisivat arvokkaita, jotta tietoa voitaisiin tuottaa muistakin kuin tarkasteluhetkellä olevista tilanteista. Lisäksi tutkimukset sosiaalityöntekijän ja laajemmin sosiaalityön roolista yhteisvanhemmuussuhteisiin olisivat arvokkaita.

Lähteet

- *-Merkityt artikkelit ovat kirjallisuuskatsauksen aineistoa.
- *Baltsioti, V., & Farmakopoulou, I. (2024). Revealing the Profile of Foster Parents, Biological Parents, Foster Children and the Triadic Relationship amongst them. *Technium Social Sciences Journal*, 55, 319–341.
- *Chateauneuf, D., Turcotte, D., & Drapeau, S. (2018). The relationship between foster care families and birth families in a child welfare context: The determining factors. *Child & Family Social Work*, 23(1), 71-79. doi: <https://doi.org/10.1111/cfs.12385>
- *Collings, S., Conley Wright, A., Spencer, M., & Luu, B. (2020). How foster carers experience agency support for birth family contact. *Child & Family Social Work*, 25(1), 83-91. doi: <https://doi.org/10.1111/cfs.12656>
- *Hansen, H. A., & Gerdts-Andresen, T. (2025). Ensuring successful child-parent visitations for children in public care: perspectives from child welfare workers. *Nordic Social Work Research*, 1–12. doi: <https://doi.org/10.1080/2156857X.2025.2492009>
- *Hedin, L. (2015). Good relations between foster parents and birth parents: A Swedish Study of Practices Promoting Successful Cooperation in Everyday life. *Child Care in Practice*, 21(2), 177-191. doi: <https://doi.org/10.1080/13575279.2015.1005574>
- *Hojer, I. (2009). Birth parents' perception of sharing the care of their child with foster parents. *Vulnerable Children and Youth Studies*, 4(2), 161-168. <https://doi.org/10.1080/17450120903012941>
- *Järvinen M., & Luckow, S. T. (2020). Sociological Ambivalence: Relationships between Birth Parents and Foster Parents. *Sociology: The Journal of the*

British Sociological Association, 54(4), 825-841. doi:
<https://doi.org/10.1177/0038038519896937>

- *Lewis, E. M., Murugan, V., Williams, K. A., Barth, R. P., & Lee, B. R. (2022). Relationships matter: Exploring the implementation of the Quality Parenting Initiative and the foster parent experience. *Child & Family Social Work*, 27(4), 593-603. doi: <https://doi.org/10.1111/cfs.12908>
- *McWey, L. M., Cui, M., & Armeda, S. W. (2023). Current Caregiver Involvement and Contact with Biological Parents are Associated with Lower Externalizing Symptoms of Youth in Out-of-Home Child Welfare Placements. *Journal of Social Work Practice*, 37(1), 63-78. doi: <https://doi.org/10.1080/02650533.2022.2034767>
- *Schep, E., Sliedrecht, K. Y., & Stommel, W. (2025). Everyday co-parenting in a polymedia environment: Negotiating when and how to talk about what in interconnected communication between professional foster parents and birth parents. *Children & Youth Services Review*, 176, N.PAG. <https://doi-org.libproxy.helsinki.fi/10.1016/j.childyouth.2025.108367>
- *Semanchin Jones, A., Rittner, B., & Affronti, M. (2016). Foster Parent Strategies to Support the Functional Adaptation of Foster Youth. *Journal of Public Child Welfare*, 10(3), 255-273. doi: <https://doi.org/10.1080/15548732.2016.1148092>
- *Sulimani-Aidan, Y. (2017). Left behind: How to encourage biological parents' involvement in their children's group homes. *Child & Family Social Work*, 23(2), 180-187. doi: <https://doi.org/10.1111/cfs.12397>
- *van de Koot-Dees, D., & Young Sliedrecht, K. (2023). 'Of course you will succeed warrior': Sensitive closings of WhatsApp conversations by professional foster parents. *Children & Youth Services Review*, 155, N.PAG. <https://doi-org.libproxy.helsinki.fi/10.1016/j.childyouth.2023.107210>

Araneva, M. (2016). *Lapsen suojelu. Toteuttaminen ja päätöksenteko*. Helsinki: Talentum Pro.

Araneva, M. (2018). *Lastensuojelu ja perhehoito*. Helsinki: Alma Talent Oy.

Broadhurst, K. (2016). State intervention in family life in England: Safeguarding children through care proceedings and adoption. Teoksessa K. Burns (toim.), T. Pösö (toim.) & M. Skivenes (toim.), *Child Welfare Removals by the State: A Cross-Country Analysis of Decision-Making Systems* (s. 174-196). Oxford: Oxford University Press.

Burns, K., Pösö, T., & Skivenes, M. (2016). Child welfare removals by the state – complex and controversial decisions. Teoksessa K. Burns (toim.), T. Pösö (toim.) & M. Skivenes (toim.), *Child Welfare Removals by the State: A Cross-Country Analysis of Decision-Making Systems* (s. 1-17). Oxford: Oxford University Press.

Böök, M. L., & Terävä, J. (2022). ”Yhteisvanhemmuus – sehän olisi aivan mahtavaa, jos se toimisi!” Eronneiden isien ja äitien puhetta yhteistyöstä ja vanhemmuudesta. *Kasvun tuki -aikakauslehti*, 2(1), 15–23. doi: <https://doi.org/10.61259/kt.128818>

Duerr Berrick, J., Gilbert, N., & Skivenes, M. (2023). Child Protection Systems: A Global Typology. Teoksessa J. Duerr Berrick (toim.), N. Gilbert (toim.) & M. Skivenes (toim.), *Oxford Handbook of Child Protection Systems* (s. 934 -970). Oxford: Oxford University Press.

EBSCOhost (ei pvm.). Haettu 20.09.2025 osoitteesta <https://research-ebSCO-com.libproxy.helsinki.fi/c/ihuz4q/search/advanced/filters>

Familiar.fi (2023). Jaettu vanhemmuus. Haettu 01.10.2025 osoitteesta <https://familiar.fi/ajankohtaista/jaettu-vanhemmuus>

Felicitas Mehiläinen (ei pvm.). Kumppanuusvanhemmuus. Haettu 01.10.2025 osoitteesta <https://felicitas.mehilainen.fi/palvelut/lapsettomuushoidot/kumppanuusvanhemmat/>

Finna (ei pvm.). Haettu 20.09.2025 osoitteesta <https://www.finna.fi>

Gov.uk (2024). Accredited official statistics. Fostering in England 1 April 2023 to 31 March 2024. Haettu 18.09.2025 osoitteesta <https://www.gov.uk/government/statistics/fostering-in-england-1-april-2023-to-31-march-2024/fostering-in-england-1-april-2023-to-31-march-2024>

Gov.uk (ei pvm.). Becoming a foster parent in England. Haettu 18.09.2025 osoitteesta <https://www.gov.uk/becoming-foster-parent/types-of-foster-care>

Herczog M., Koenderink, F., O'Donnell, C., & Teltschik, A. (2021). *Better data for better child protection systems in Europe: Mapping how data on children in alternative care are collected, analysed and published across 28 European countries* (Technical Report). UNICEF.

Journal (ei pvm.). Haettu 20.09.2025 osoitteesta <https://journal.fi>

Jyväskylän ammattikorkeakoulu (2025). Kirjallisuuskatsaukset. Haettu 11.12.2025 osoitteesta <https://help.jamk.fi/opinnaytetyon-ohjaus/fi/kirjallisuuskatsaukset/>

Kallinen, K. (2019). Perhehoitoon sijoitettujen lasten suhteet biologisiin vanhempiinsa. *Yhteiskuntapolitiikka* (4)2019, s. 41–51.

Kumppanuusvanhemmaksi (ei pvm.). Mitä on kumppanuusvanhemmuus? Haettu 01.10.2025 osoitteesta <https://kumppanuusvanhemmaksi.fi/tietoa/mita-on-kumppanuusvanhemmuus/>

Lapsen oikeudet (ei pvm.). Lapsen oikeuksien sopimus lyhyesti. Haettu 26.11.2025 osoitteesta <https://lapsenoikeudet.fi/sopimus-lyhyesti/>

Lastensuojelulaki (417/2007). Haettu 11.12.2025 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2007/417>

Lonne, B., Harries, M., Featherstone, B., & Gray, M. (2016). *Working Ethically in Child Protection s. 133-148*. Lontoo: Routledge.

LYYPE-hankkeen julkaisematon tutkimussuunnitelma.

McHale, J., & Lindahl, K. (2011). Introduction: What is coparenting? Teoksessa J. McHale (toim.) & K. Lindahl (toim.), *Coparenting: A conceptual and clinical examination of family systems* (s. 3-12). Washington: American Psychological Association.

Montalto, D., & Linares, L. O. (2011). Coparenting practices among families in the foster care system. Teoksessa J. McHale (toim.) & K. Lindahl (toim.), *Coparenting: A conceptual and clinical examination of family systems* (s. 251-267). Washington: American Psychological Association.

Munn, Z., Peters, M., Stern, C., Tufanaru, C., McArthur, A., & Aromataris, E. (2018). *Systematic review or scoping review? Guidance for authors when choosing between a systematic or scoping review approach*. Adelaide: BMC Medical Research Methodology.

National Society for the Prevention of Cruelty to Children (2025). *Child protection system in the UK*. Haettu 18.09.2025 osoitteesta <https://learning.nspcc.org.uk/child-protection-system>

Perhehoitolaki (263/2015). Haettu 11.12.2025 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2015/263>

- Perhehoitoliitto (2025a). Perhehoitoliitto kehittää uusia yhteisvanhemmuuden tukimuotoja. Haettu 03.12.2025 osoitteesta <https://perhehoitoliitto.fi/lyype-yhteisvanhemmuus/>
- Perhehoitoliitto (2025b). Yhteisvanhemmuus on enemmän kuin yhteistyötä. Haettu 03.12.2025 osoitteesta <https://perhehoitoliitto.fi/ajankohtaista/blogi/yhteisvanhemmuus-on-enemman-kuin-yhteistyota/>
- Peters, M., Godfrey, C., McInerney, P., Khalil, H., Larsen, P., Marnie, C.,... Munn, Z. (2022). Best Practice guidance and reporting items for the development of scoping review protocols. *JBIE Evidence Synthesis* 20(4), 953-968. doi: <https://doi.org/10.11124/JBIES-21-00242>
- Peters, M. D.J., Godfrey, C., McInerney, P., Khalil, H., Larsen, P., Marnie, C.,... Munn, Z. (2023). Recommendations for the extraction, analysis, and presentation of results in scoping reviews. *JBIE evidence synthesis*, 21(3), 520–532. doi: <https://doi.org/10.11124/JBIES-22-00123>
- ProQuest (ei pvm.). Haettu 20.09.2025 osoitteesta <https://www.proquest.com/>
- Pösö, T., & Huhtanen, R. (2016). Removals of children in Finland: A mix of voluntary and involuntary decisions. Teoksessa K. Burns (toim.), T. Pösö (toim.) & M. Skivenes (toim.), *Child Welfare Removals by the State: A Cross-Country Analysis of Decision-Making Systems* (s.18-39). Oxford: Oxford University Press
- Ruch, G., Julkunen, I., Russell, K., Swann, G., Hingley-Jones, H., Lunabba, H.,... Vanhanen, J. (2016). *Relationship-Based Research in Social Work: Understanding Practice Research*. Lontoo: Jessica Kingsley Publishers
- Ruch, G., Turney, D., & Ward, A. (2010). *Relationship-based social work: Getting to the heart of practice*. Lontoo: Jessica Kingsley Publishers.

Skivenes, M., & Søvig, K. H. (2016). Norway: Child welfare decision-making in cases of removals of children. Teoksessa K. Burns (toim.), T. Pösö (toim.) & M. Skivenes (toim.), *Child Welfare Removals by the State: A Cross-Country Analysis of Decision-Making Systems* (s. 40-64). Oxford: Oxford University Press

Socialstyrelsen (ei pvm.). Familjehem. Haettu 01.10.2025 osoitteesta <https://www.socialstyrelsen.se/mininsats/vad-kan-jag-gora/familjehem/>

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö (ei pvm.). Perhehoito. Haettu 20.03.2025 osoitteesta <https://stm.fi/perhehoito>

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö (2025). Lastensuojelu. Haettu 29.10.2025 osoitteesta <https://stm.fi/lastensuojelu>

Stokkebekk, J., Iversen, A., Hollekim, R., & Ness, O. (2021), "The troublesome other and I": Parallel stories of separated parents in prolonged conflicts. *Journal of Marital and Family Therapy*, 47 (1), 52–68.
doi: <https://doi.org/10.1111/jmft.12474>

Sutinen, T. (05.01.2025) *Vasemmistoliiton puheenjohtaja kieltäisi voitontavoittelun lastensuojelussa. Helsingin Sanomat*. Haettu 12.12.2025 osoitteesta <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000010943665.html>

Svensson, G., & Höjer, S. (2016). Placing children in state care in Sweden: decision-making bodies, laypersons, and legal framework. Teoksessa K. Burns, T. Pösö & M. Skivenes, *Child Welfare Removals by the State: A Cross-Country Analysis of Decision-Making Systems* (s. 65-88). Oxford: Oxford University Press.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2023a). Ammatilliset perhekodit. Haettu 24.03.2025 osoitteesta <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/ammattilliset-perhekodit>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2023b). Mitä on lastensuojelu? Haettu 29.10.2025 osoitteesta <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2024a). Lastensuojelun käsikirja - Perhehoito. Haettu 20.03.2025 osoitteesta <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/perhehoito>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2024b). Lastensuojelu 2023. Haettu 04.02.2025 osoitteesta <https://thl.fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2025a). Systeminen toimintamalli lastensuojelussa. Haettu 27.03.2025 osoitteesta <https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/systeminen-toimintamalli-lastensuojelussa>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2025b). Huostaanotetun lapsen huolto. Haettu 26.11.2025 osoitteesta <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/huostaanotto/huostaanotetun-lapsen-huolto>

Thørnblad, R., & Skoglund, J. (2025). The Professionalisation of Foster Care in Norway. *Money in Foster Care: Social Issues in Paid Parenthood vol. 13 (2025)*. doi: <https://doi.org/10.17645/si.10604>

Tiedejatutkimus.fi (ei pvm.). Haettu 20.09.2025 osoitteesta <https://tiedejatutkimus.fi/fi/>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta.

University of Gothenburg (2023). Being a parent at a distant support to birth parents when children are placed in foster care/residential care. Haettu 18.09.2025 osoitteesta <https://www.gu.se/en/research/being-a-parent-at-a-distance-support-to-birth-parents-when-children-are-placed-in-foster-care-residential-care>

Vasantola, S. (05.01.2025). Myytävänä: lastenkodit. *Helsingin Sanomat*. Haettu 12.12.2025 osoitteesta <https://www.hs.fi/feature/art-2000010860463.html>

Vilkkä, H. (2023). *Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina*. Helsinki: Art House.

Liitteet

LIITE 1.

Alla liitteenä kuvaus siitä, miten tein hakuja suomalaisesta perhehoidon tutkimuksesta.

Tein haun Helkaan hakusanalla ”perhehoi*”, jolla löytyi 136 tulosta, joista väitöskirjoja oli 14 ja Pro gradu -tutkielmia 55. Lopuista tuloksista suurin osa oli kirjoja. Väitöskirjoista vain 2 käsittelivät erityisesti lastensuojelun perhehoitoa; vuonna 2012 julkaistu väitöskirja käsitteli perhehoitoon sijoitettujen lasten antamia merkityksiä kodilleen ja perhesuhteilleen ja vuonna 2006 julkaistu väitöskirja käsitteli sikiöaikana päihteille altistuneiden lasten kasvuympäristöä ja kehitystä. Hakemalla Helkasta hakusanalla ”sijaishuol*” löytyi 6 väitöskirjaa, joista 1 väitöskirja oli edellä mainittu väitöskirja.

Tein myös haun Finnasta hakusanalla ”perhehoi*”. Tämä haku löysi yhteensä 2954 tulosta, joista suurin osa oli artikkeleita (1239 kappaletta). Tuloksista iso osa koski muuta kuin lastensuojelun perhehoitoa, joten tein uuden haun hakulausekkeella (lastensuojelu* AND perhehoi*). Tällöin hakutuloksia tuli yhteensä 892 kappaletta, joista suurin osa oli artikkeleita (301 kappaletta) ja AMK-opinnäytetöitä (194 kappaletta). Tarkastellessani artikkeleita huomasin, että suurin osa artikkeleista oli useita vuosikymmeniä vanhoja. Tarkensin hakuja niin, että rajasin tulokset vuodesta 2000 eteenpäin. Tällöin artikkeleita löytyi 248 kappaletta ja väitöskirjoja 4 kappaletta. Artikkeleista suurin osa oli erilaisten aikakauslehtien artikkeleita ja suurin osa tuloksista olikin aikakauslehdestä Perhehoito. Tarkastelin vielä väitöskirjoja edelleen aikarajauksella vuodesta 2000 eteenpäin. Väitöskirjoja löytyi 4, mutta näistä kaksi oli jo esille tulleet väitöskirjat. Kolmas väitöskirja vuodelta 2023 löytyi haulla kahdesti ja se käsittelee isyyttä lastensuojelun sijaishuollon institutionaalisessa kontekstissa.

Saadakseni mahdollisimman kattavan kuvan lastensuojelun perhehoidon tutkimuksesta, tein vielä haut sivustoille Journal.fi ja Tiedejatutkimus.fi. Hakusanalla perhehoi* Journal.fi:stä löytyi 162 tulosta. Kävin tulokset läpi otsikkojen tasolla. Tuloksista suurin osa koski muuta kuin lastensuojelua, sillä moni artikkeli käsitteli

gerontologiaa, hoivatiedettä ja lääketiedettä. Varsinaisesti lastensuojeluun liittyvistä tuloksista löytyi sekä yllä mainittuja artikkeleita ja väitöskirjoja että muutama laitoshoidon koskeva artikkeli. Laitoshoidon liittyvät artikkelit keskittyivät erityisesti kaltoinkohteluun. Tein hain samalla hakusanalla myös sivustolle Tiedejatutkimus.fi. Haulla löytyi 49 tulosta, jotka kävin läpi otsikkotasolla. Näistä artikkeleista muutama keskittyi lastensuojelun perhehoitoon, mutta tuloksista iso osa liittyi erityisesti gerontologiaan. Tämän tutkielman kannalta haulla löytyi kuitenkin yksi relevantti artikkeli; Kati Kallisen (2019) artikkeli *Perhehoitoon sijoitettujen lasten suhteet biologisiin vanhempiinsa*.

LIITE 2.

Alla liitteenä kuvaus siitä, miten tein hakuja kansainvälisestä perhehoidon tutkimuksesta.

Hain ProQuestista hakulausekkeella ("Child protection*" OR "child welfare service*") AND "foster care*" aikarajauksella vuodesta 2000 eteenpäin vertaisarvioituja julkaisuja ja tuloksia löytyi yhteensä 5995 kappaletta. ProQuestin mukaan näistä artikkeleista 2919:n aihe oli lastensuojelu (child welfare) ja 2664:n aihe oli sijaishuolto (foster care). Rajasin hakuja vielä niin, että muokkasin hakulausekkeen "foster care*" sanaa "family care*" sanaksi. Tällöin hakutuloksia löytyi yhteensä 920 kappaletta. Muokkaamalla edellä mainittua vielä sanaksi "family foster care*", tuloksia löytyi yhteensä 473 kappaletta. Jo näiden tulosten perusteella voidaan todeta, että kansainvälistä tutkimusta perhehoidosta on huomattavasti enemmän.

Hakemalla ensimmäisellä ProQuestin hakulausekkeella tuloksia EBSCOhostista, tuloksia löytyi yhteensä 4225 kappaletta. Käytin haussa samaa aikarajauksia eli kaikki artikkelit olivat julkaistu vuodesta 2000 eteenpäin. Lisäksi kaikki artikkelit olivat tieteellisesti vertaisarvioituja. Tarkentamalla hakuja niin, että muokkasin hakulausekkeen "foster care*" sanaa "family care*" sanaksi, tuloksia löytyi 100 kappaletta. Tarkentamalla hakuja entisestään muokkaamalla edellä mainittua sanaksi "family foster care*", tuloksia löytyi yhteensä 65 kappaletta. Kävin artikkelit läpi otsikkojen tasolla. Miltei kaikki artikkelit käsittelivät halutusti nimenomaan lastensuojelun perhehoitoa.

Lastensuojelun perhehoito voidaan kääntää englanniksi useilla eri tavoilla, jonka vuoksi yllä esittelemäni haut eivät kata kaikkea aiheeseen liittyvää tutkimusta. Lisäksi on huomioitavaa, että tein kansainväliset haut vain kahteen tietokantaan. Edellä mainittujen kahden tietokannan tulokset kuitenkin antavat suuntaa sille, miten paljon lastensuojelun perhehoitoa on tutkittu kansainvälisesti. On myös hyvä pitää mielessä, että lastensuojelujärjestelmät eroavat maailmalla, jonka vuoksi järjestelmissä on erilaisia nimityksiä eri tavoille menetellä sijaishuollon suhteen. Tuloksissa nousi esille esimerkiksi suomalaisesta perhehoidon määritelmästä eroten erilaiset läheisverkostoratkaisut perhehoidon muotona.